

**ЦЕНТЪР ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ДЕМОКРАЦИЯТА
АМЕРИКАНСКА АСОЦИАЦИЯ НА ЮРИСТИТЕ - ПРАВНА
ИНИЦИАТИВА ЗА ЦЕНТРАЛНА И ИЗТОЧНА ЕВРОПА**

**ПУБЛИЧНА ДИСКУСИЯ
ПО ПРОЕКТОЗАКОНА ЗА ПРОМЕНИ В ЗАКОНА ЗА
СЪДЕБНАТА ВЛАСТ**

София, 31 януари 2002 г.

На 31 януари 2002 г. в зала 8 на НДК се проведе дискусия на тема: "Законопроект за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт". Дискусията бе открита в 14,15 ч. от г-жа Мария Йорданова - доктор по право, Ръководител на Правната програма на Центъра за изследване на демокрацията.

* * *

ВОДЕЩ МАРИЯ ЙОРДАНОВА: От името на преките съорганизатори на днешната дискусия - Американската асоциация на юристите Правна инициатива за централна и Източна Европа и Центъра за изследване на демокрацията откривам дискусията по законопроекта за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт. Казвам преките съорганизатори на това събитие, тъй като доколкото виждам, почти всички присъстващи имат отношение пряко към темата за съдебната реформа от много време насам. Също така и мнозина от присъстващите тук представители на държавни институции и неправителствени организации и експерти мотивираха нашето желание да организираме една дискусия по подготовения от работна група на Министерството на правосъдието законопроект и да предоставим възможност още преди да е открита законодателната процедура да се поставят на обсъждане редица въпроси, които вълнуват не само представителите на съдебната власт, но и цялото общество.

С надеждата, че тази дискусия ще допринесе за по-голяма публичност в законодателния процес, за продължаване на създалото се вече публично частно партньорство в България и за приемане на един действително навременен закон, давам думата първо на заместник-министъра на правосъдието г-н Севдалин Божиков, след което по предварително раздадената програма ще се постареем съвсем конкретно да изслушаме и да формулираме предложения, които се надяваме ще послужат на работната група.

Заповядайте, господин Божиков.

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР БОЖИКОВ: Благодаря.

Уважаеми дами и господа, ще си позволя да направя едно уточнение: работната група не е само от представители на Министерството на правосъдието, в работната група има представители на Висшия съдебен съвет, в работната група

участва по изричното искане на главния прокурор доц. Никола Манов, както и представители на съдебната власт. Така че предложението на вашето внимание законопроект, вярно, в по-голямата си част се произвеждаше на територията на Министерството на правосъдието, но не е плод на административния орган, какъвто Министерството на правосъдието се явява.

Тъй като законопроектът е пред вас, всеки от вас би могъл да се запознае с текстовете, които са предложени в измененията и допълненията на Закона за съдебната власт, няма да влизам детайлно в онова, което конкретните текстове визират. Ще се опитам да маркирам промените в Закона за съдебната власт в светлината и на Стратегията за реформа на българската съдебна система, и в светлината на приетия във връзка с нейното изпълнение план за действия по прилагането на Стратегията за реформа на българската съдебна система. След което, разбира се, ще имате възможност за една дискусия, която е свързана с предлаганите законодателни изменения.

Основната цел, която беше поставена в Стратегията за реформа на българската съдебна система, е укрепване на правоприлагащия капацитет на съдебната система. В тази насока са и основните изменения и допълнения в досега действащия Закон за съдебната власт.

Какво се предвижда?

На първо място, предвижда се въвеждането на конкурсно начало както при заемането на съдийски, прокурорски, следователски, така и на длъжностите съдия по вписване и съдебен изпълнител. Тоест един от основните проблеми, който до момента съществуваше при подбора на кадри за съдебната система, е поставен като начало чрез провеждането на конкурс.

На второ място, това, което считаме, че е необходимо и е свързано с подобряване работата в съдебната система, е принципът на мандатността за ръководителите на различните нива в съдебната система. Идеята в тази насока не е нова, тя цели подобряване, от една страна, на качеството при подбора на съответния ръководител, а също така и изравняване на правата и задълженията в тази насока или правомощията, които имат председателите на върховните съдилища и прокурора, които са с мандат, с останалите ръководители в звената от съдебната система.

Даваме си сметка, че това е един изключително дискуссионен проблем, но така или иначе имаме идеята и сме заложили изменение на закона в тази насока. Като развитие на този принцип за мандатността е и въведеният принцип за екипност. Тоест изменения в Закона за съдебната власт, които дават правото и възможността предложението от общото събрание ръководител и утвърден и назначен по съответния ред от Висшия съдебен съвет да определя заместниците, с които ще работи. Негово право е да си избере екипа, с който ще осъществява функциите през мандата, който му се определя.

В тази насока искам да отворя една скоба. Това решение е продиктувано и от обстоятелството, че се въвежда отделно фигурата на съдебния администратор, на което ще се спра по-късно в моето експозе, или онова лице, което ще разговори от несвойствени функции ръководителя на звено в съдебната система, така че върху него да останат единствено и само функциите, свързани с управлението на съдебната дейност.

Следващ пункт, който е свързан с укрепването на правоприлагания капацитет на съдебната система, е въвеждането на специализиран стаж за длъжности, които са свързани с, фигуративно казано, апелативно равнище, и длъжност от върховните съдилища, респективно във Върховната прокуратура, Специализираната следствена служба и Националната следствена служба. Изискването за специализирания стаж и презумпцията, че този специализиран стаж е свързан с придобиването на съответните професионални качества и умения, се свежда до това, че специализиран стаж като съдия, прокурор и следовател се изисква тогава, когато лицето кандидатства да бъде назначено за съдия в апелативен съд или във Върховен касационен, Върховен административен съд, респективно Върховна касационна прокуратура, Върховна административна прокуратура и звената на Специализираната следствена служба и Националната следствена служба, която предлагаме.

Пак в тази насока е и увеличаването на стажа, който е предвиден при младшите съдии и прокурори. Досегашната законова регламентация предвиждаше двегодишен стаж като младши съдия или прокурор с възможност този стаж да бъде увеличен до шест месеца, като сега нашето предложение е стажът да бъде три години. Смятаме, че при това положение ще може да се повиши нивото на подготвеност на онези лица, които са встъпили в прокуратурата, респективно в съдебната система.

Един от принципите, който беше заложен в Стратегията и който намира законодателен отговор при предложените промени в Закона за съдебната власт, е оценка работата на магистратите или тяхната атестация. Атестацията е регламентирана с един изцяло нов текст, какъвто е член 129. Тя визира оценка на качествата на магистрата преди придобиване статут на несменяемост. Със създаването на нов текст към чл. 142, ал. 3, е предвидено да бъде извършвана атестация на магистрата по време на изпълнение на неговите функции като такъв. В тази насока има и едно предложение от наша страна, което се свежда до това, че младши съдийският и младши прокурорският стаж не следва да се зачитат при определяне статуса на несменяемост на българския магистрат. Идеята е преди придобиване на несменяемост действително да има една обективна и пълна оценка за качествата на лицето, което ще придобие статута на несменяемост с произтичащите от това последици.

Във връзка с укрепване на правоприлагания капацитет има развитие по отношение на процедурата за предлагане за назначаване на съдии, прокурори и следователи във Висшия съдебен съвет - една процедура, която е обвързана и с въведения режим на мандатност и предложенията, които ще се правят в тази насока от общите събрания на съответните звена от съдебната система.

В раздела, който е свързан с укрепването на правоприлагащия капацитет на съдебната система, е и идеята за изцяло нова система за начално обучение и последваща квалификация на българските магистрати. В тази насока сме отишли към заличаване на съществуващите текстове, които вменяват като задължение на съответните окръжни, апелативни съдилища и прокуратури квалификацията на съдиите, които са от техните райони, и тези функции изцяло се поемат от институцията, която се предлага да бъде създаден със закона. Тоест, както началното обучение, така и последващата квалификация да бъдат задължение на държавата в лицето на институцията, която ще бъде създадена.

Във връзка с усъвършенстване на статуса и оценка на качествата на лицата, които работят в българската съдебна система, на магистратите, се премахват текстовете при съдия-изпълнителите и при съдиите по вписванията, когато трябва да бъдат повишавани по реда на старшинството - нещо, което досега задължаваше ръководителя, от когото зависеше тяхното решаване, да се съобразява с реда на старшинството. Идеята и тук е вместо по старшинство съобразно качествата и квалификацията на кандидатите да бъде определян онзи, който да бъде предложен, респективно назначен за ръководител на съответната служба.

Независимо че в момента сме на работна фаза и предстои тази фаза да бъде финализирана, проблемът със създаването на етични кодекси за българските магистрати е включен в предлаганите изменения и допълнения на Закона за съдебната власт в две направления. Едното е свързано с хипотезите, при които се оценяват качествата на магистрата, а другото е свързано с хипотезата тогава, когато при нарушаването на етичните правила може да се поиска да бъде търсена дисциплинарна отговорност от съответните магистрати.

Разбира се, в тази насока както по отношение на оценката, атестацията на кадрите в българската магистратура, така и по всички въпроси, свързани с движението на кадрите в българската магистратура, са делегирани изрични правомощия на Висшия съдебен съвет, който трябва да приеме съответните правила, свързани с провеждането на конкурса, със съответната оценка на кандидатите и т.н. Няма да се спирам подробно в тази насока.

И за да изчерпя кръга от проблеми, които касаят едно от основните направления на Стратегията за реформа в българската съдебна система, а именно укрепването на нейния правоприлагащ капацитет, само искам да кажа, че в закона са предвидени гаранции по отношение на спазването, респективно неспазването на онези правила, свързани както с атестацията на магистрата, така и с различни решения, които касаят неговата кариера. Тоест предвидена е възможност и процедура за обжалване на актовете, с които съответният магистрат не е съгласен. Следващият огромен раздел в Стратегията за реформа в българската съдебна система касае подобряване на административната дейност на съдебната система. В тази насока смятам, че има революционно развитие на нещата, извинявайте за термина, тъй като изцяло нов е разделът, който касае административната дейност на съдебната система. На първо място, въвежда се фигурата на съдебния администратор, като се определят в закона неговите правомощия. На второ място, определя се режимът, по-скоро се определят онези звена, които като администрация

са част от съдебната система. За първи път е включена и администрацията на Висшия съдебен съвет. Респективно се дават правомощия на ръководителите на съответните звена - върховните съдилища, двете прокуратури и Националната следствена служба, да определят реда за назначение, да определят реда и условията, при които се осъществяват правомощията на служителите и т.н. А върху министъра на правосъдието са делегирани права, свързани с приемане на нормативен акт, който да регламентира тази дейност на ниво апелативни, окръжни и районни служби или сега действаща Наредба 28, която определя този статус, да бъде съобразена с новите изисквания в закона, актуализирана и да регламентира тази дейност.

В тази насока е предвидена и възможността за повишаване на квалификацията на администрацията към съдебната система и оттук - качеството на нейната работа.

Следващият раздел, свързан със Стратегията за реформа в българската съдебна система, е укрепване капацитета на Висшия съдебен съвет. В тази насока в предлагания на вашето внимание законопроект, от една страна, има разширяване на правомощията на Висшия съдебен съвет, една известна конкретизация на сега съществуващите правомощия, от друга страна се дава възможност при бюджетирането на съдебната система Висшият съдебен съвет да има своята определяща роля. За първи път, както ви казах, има законова регламентация на статуса на администрацията, която е към Висшия съдебен съвет.

Едно от големите задължения, които държавата поема, свързано с реформата на българската съдебна система, е обучението на българските магистрати. Няма да се спирам на сега съществуващото положение. Идеята, която твърдо е заложена в предлагания законопроект, е създаването на център, който да поеме началното обучение на всички, които желаят да встъпят в българската магистратура. На второ място, да поеме квалификацията, която българските магистрати ще могат в хода на изпълнение на своите задължения, тоест в кариерата си да получат чрез този център или чрез звеното, което ще бъде създадено. Предвидено е изцяло държавата да поеме финансирането на тази дейност с произтичащите от това последици.

Изцяло нов е и разделът, който е свързан с инфраструктурата и сигурността в съдебната система. Създадени са органите на така наречената и от дълго време фигурираща като съдебна полиция, всъщност съдебна администрация, която ще се заеме с охранителни функции и с редица други правомощия, които изрично са й посочени в предлаганите изменения на Закона за съдебната власт.

Нов е и подходът при разглеждане и решаване на правомощията на инспектората, който е в Министерство на правосъдието. От една страна, има желание за рязко подобряване на неговите сигнални функции, тъй като досегашната практика сочи, че констатациите на инспектората не винаги намират своето конкретно приложение чрез вземане на мерки, целящи подобряване движението по делата в съдебната система. От друга страна, не винаги тази информация имаше вносители във Висшия съдебен съвет, поради което със сега предлаганите изменения в закона смятам, че това има подобрене. Констатациите на инспектора

към Министерство на правосъдието чрез министъра на правосъдието се правят достойнство на Висшия съдебен съвет със съответните предложения за вземане на решение от Висшия съдебен съвет. Идеята за повишаване на качеството на лицата, които са в инспектората, е свързана и с изискванията за стажа, който те трябва да притежават, и специализиран стаж в тази насока. Тоест изискванията за лицата, които ще бъдат в инспектората, се приравняват към изискванията за един магистрат, който желае да бъде съдия или прокурор в апелативния съд или апелативна прокуратура.

Като естествено продължение в тази насока е отпадането на мандатността на инспекторите и запазване на възможността да се завърнат на длъжността, от която са били взети, за да упражняват функциите на инспектор в Министерство на правосъдието.

С оглед подобряване образа на съдебната власт в обществото са предвидени редица законодателни изменения, свързани, от една страна, с подобряване на обратната информация от съдебната система към Министерство на правосъдието по отношение на брой на делата, които във всеки район са заведени, а така също и въвеждане като задължение за прокуратурата и за главния прокурор ежегодно да представя доклад пред министъра на правосъдието, който пък от своя страна е задължен ежегодно да представя доклад пред Висшия съдебен съвет за състоянието по образуване и движение на дела в съдебната система.

И на последно място, това, което е новото в предлаганите изменения, е създаването на Националната следствена служба. Кои са мотивите ни в тази насока?

В публичното пространство твърде много се спекулира със статута на следователите, с необходимостта да бъдат към една или към друга институция. Нашето становище е, че при сегашната Конституция, при сегашното състояние с престъпността в нашата страна трябва да се търси едно бързо радикално решение в тази насока. Нашето виждане е, че едно такова решение е създаване на звено към Националната следствена служба, чиито правомощия са изключително ясно и, бих казал, лимитативно посочени в закона. Тоест, това не е поредното административно звено, то ще има за цел да преодолее съществуващата разпокъсаност в дейността на сега съществуващите окръжни следствени служби, да се опита да подобри рязко състоянието в следствените служби, тъй като действително като че ли те са доведените деца в съдебната система - имам предвид като компютърна и въобще технологична въоръженост, условията, в които работят, и т. н. Тоест някой, който да поеме грижите върху следствието. Разбира се полемики и дискусии в тази насока има и ще продължава да има, но нашето становище е категорично изразено в предложенията, които сме направили по измененията и допълненията на Закона за съдебната власт.

В общи линии това са принципните постановки, които сме заложили в предлаганите на вашето внимание изменения и допълнения. Ще се върна към това, с което започнах: тези принципни постановки са изцяло съобразени с действащата нормативна уредба извън Закона за съдебната власт, имам предвид Конституцията и други законови актове, и със Стратегията за реформа в българската съдебна

система. Тоест целели сме онези краткосрочни приоритети, които бяха заложиени в тази стратегия, да ги направим като първа крачка, във факт в предлаганите изменения и допълнения.

Благодаря ви за вниманието.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря на г-н Божиков за стегнатото и точно представяне на философията на предложения законопроект и на основните нововъведения, които се предлагат с него. Разбира се, че в такова кратко време е невъзможно да се желае изчерпателност, но Министерството на правосъдието е представено и от заместник-министър Тачева. Ако желае сега или по-късно да вземе отношение.

Програмата, която сме предложили, е принципна, не е задължителна. Но за по-голяма организираност предлагаме да обособим дискусиата в два блока, за да се избягнат някои повторения, като същевременно се чуят повече мнения. Тъй като все пак това е закон, пряко засягащ съдебната власт, предлагаме в първия блок да се включат изказвания главно от страна на представители на съдебната власт - съдилищата, прокуратурата и следствието, а след това представители на законодателната и на изпълнителната власт и най-накрая, но не по важност, представители на неправителствени организации.

Така че, ако сте съгласни с този ред и с един примерен регламент от 10 минути за изказвания, за да може да се чуят мненията на по-голямата част от присъстващите тук, предлагам да пристъпим към дискусиата по първия блок. В него предлагаме да вземат участие представители на Висшия съдебен съвет, на Върховния касационен съд, Върховния административен съд, Софийския окръжен, Софийския градски и Софийския районен съд, Варненския окръжен съд и представители на прокуратурата и следствието. Това изброяване също е примерно, в никакъв случай не определя реда, по който е възможно да се взема думата. Искам да направя само едно уточнение. Ние, съорганизаторите, имахме голямо желание да поканим представители от всички съдилища в страната, но предвид краткото време, в което организирахме тази дискусиата, това не беше възможно. Правим стенограма от дискусиата и намерението ни е да я предоставим както на работната група към Министерство на правосъдието, така и в Интернет на страницата на Инициативата за съдебна реформа, така че да продължи събирането на мнения и коментари по предложените текстове и след днешната дискусиата. След тези предварителни думи откривам дискусиата.

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР БОЖИКОВ: Искам да направя само едно допълнение. Така или иначе, по линия на Министерство на правосъдието ние предизвикахме дискусиата сред съдебната система. Това са обобщените предложения както от съда и следствието, така и от прокуратурата, които са постъпили досега при нас.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря за уточнението. Приканвам ви за участие в дискусиата.

НЕЛИ КУЦКОВА, председател на Софийския окръжен съд, член на Висшия съдебен съвет: Добър ден на всички! Ще започна с това, че вчера гласувахме една декларация, широко огласена, с която освен всичко друго подкрепяме усилията на министъра на правосъдието за подобряване на работата в областта на правораздаването и повишаване на неговата ефективност. Мисля, че Висшият съдебен съвет отделно ще даде становище по законопроекта, тъй като е насрочено специално заседание в тази насока. Предполагам, че в това становище ще рефлектират обичайните различия, които наблюдаваме от години вътре в самата съдебната система. Аз в качеството си на съдия и председател на съд ще кажа това, което много пъти вече имах възможност да кажа, и надявам се, че ще има колеги, които няма да са съгласни с мен, и други, които ще са съгласни, за да стане една истинска дискусия.

Приветствам въвеждането на конкурсно начало, приветствам периодичната атестация, за която за пръв път се заговори още в края на 1989 и началото на 1990 година, когато бях в районния съд. Предварително искам да изразя едно мое становище, с което много хора не са съгласни и с това ангажирам само себе си - за това, че не може да има несменяем началник. Дали ще имат мандат председателите, дали някаква друга система ще има, но както за самото звено в съдебната система, така и за самия началник не е здравословно дълго време да стои на едно място. Идеите и компетентността на един администратор също се изчерпват след определен брой години. Може би ще стигнем дотам за провеждането на общите събрания за определяне на евентуален бъдещ ръководител, който да бъде предоставян на Висшия съдебен съвет. В тази насока Съюзът на съдиите е дал подробно писмено становище, подписано и от мен в качеството ми на член на управителния съвет.

Бих искала с вас да споделя личния си опит, с колегите от министерството съм го споделяла. В 1992 г., когато бях заместник-министър на правосъдието, без да е регламентирано в закона, въведохме тази форма - там, където имаше вакантни места за председатели на съдилища, колегите да предложат кандидат за председател. Опитът показва следното. На места съвсем безболезнено, много демократично беше посочен конкретен колега, който не винаги беше зачетен от Висшия съдебен съвет, но на места се получиха доста тежки конфликти, колективът се раздели на враждуващи групи и следите от този вид съперничество продължиха дълги години. Така че, това е изпробвано вече на практика и аз се чувствам длъжна да го споделя с всички. Естествено, че законът не може да регламентира човешките взаимоотношения, въпросът е правилата да са възможно най-ефективни. С това аз спирам, като вярвам, че всички вие ще вземете отношение. Благодаря.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря на г-жа Куцкова. Освен в качествата, в които е позната и се представи, искам само да споделя за тези, които не знаят, че тя координираше работата по разработването на проблема за съдебната реформа преди две години в рамките на една неправителствена инициатива за развитие на съдебната реформа с участие и на представители на държавните институции. Тоест това начало, за което споменах при откриването и което имаме надежда, че ще продължим да развиваме по-успешно - публично-частното партньорство. Тук мнозина са в двойно качество, ако не и в по-широко амплуа.

Затова казах, че това деление по блокове е малко условно. Ако някой желае да вземе думата в този момент, независимо че се чувства поставен на друго място, е свободен да го направи.

Искам също така да приветствам колегите от адвокатурата, които са тук и се надявам, че ще вземат участие още в първия блок. Макар че не са част от съдебната власт, те представят една институция, която има пряко отношение към функционирането на съдебната власт и ще се радваме да чуем и тяхното мнение. Заповядайте, господин Георгиев.

РУМЕН ГЕОРГИЕВ: Колеги, с няколко думи ще очертая становището по законопроекта и на Камарата на следователите. Ние бяхме поканени и взехме доколкото е възможно активно участие в създаването на законопроекта. Ние почти напълно подкрепяме този проект и понеже сегашният екип на Министерство на правосъдието няма нужда от суперлативи, аз направо ще мина към разликите в нашето виждане, сравнено с тяхното.

Първо, идеята за ротация на началниците и за мандатност. Ние я подкрепяме безрезервно, заедно с идеята колективите от магистрати да издигат една или две кандидатури, които да бъдат разглеждани наред с други във Висшия съдебен съвет. По отношение на следствието ние също имаме едно нюансирано виждане, като напълно се солидаризираме със становището на вносителите, че преминаването на следствието към МВР или към прокуратурата е нещо, което трябва да се предхожда от изменение в Конституцията. Ние считаме, че е по-евтино и по-целесъобразно вместо да се създава 30-та Национална следствена служба, координацията между следствените служби да стане чрез възстановяване на някои от функциите на съществувалата до 1998 година Национална следствена служба и запазване на самостоятелността на останалите следствени служби, които и по проекта на Министерство на правосъдието ще продължат да са отделни юридически лица. В проекта, който ние приехме, искаме една корекция на единоначалието и затова считаме, че за най-важните решения в системата на следствието трябва да се взема и становището на директорите на окръжните следствени служби, които ние предлагаме да са нещо като консултативен съвет към специализираната или Национална следствена служба. Някои колеги смятат, че това е възприемане едва ли не на техника от търговското право, но според нас прекалената централизация е нещо, което не е характерно и е недопустимо при администрирането на магистратурата. И понеже следствието и прокуратурата така или иначе са в магистратурата в момента, именно тази централизация според нас до голяма степен им пречи да са адекватни на съда.

Аз ще избягна по-големия проблем - дали съдебната система трябва да е само от съда и ще развия идеята срещу прекаленото милитаризиране на магистратурата с едно единоначалие, защото мисля, че забавянето на изменението на закона или връщането му може да бъде използвано за изменения, които в момента не се предвиждат. Те са именно в такава насока - да се избегне прекалената централизация, която дава една безпрецедентна, безконтролна и абсолютна власт над магистратите, което е опасно за обществото.

Въпреки довода от едно решение на Конституционния съд, че само и единствено главният прокурор може да инициира снемане на имунитет, по аргумент от Конституцията, която предвижда и за него като основание за предсрочно прекратяване на мандата осъждането с влязла в сила присъда и следователно не го поставя над закона, очевидно в Закона за съдебната власт следва да се предвидят норми, които да позволяват назначаването на независимо разследване и провеждането на обвинение от независим прокурор, в случаи когато орган, например Висшият съдебен съвет констатира конфликт на интереси. Няма да ви занимавам с практическите аспекти на подобна норма и със случаи, които биха могли да илюстрират логиката на едно такова законодателно решение. Третата група отлики на нашето становище по внесения законопроект са свързани с несъгласие, на първо място, ние не сме съгласни с дискриминационната норма, съгласно която на всяко ниво от длъжностите в магистратурата следователите трябва да получават 90% от възнаграждението на прокурорите и съдиите. Това ще бъде едно законодателно закрепване на един възглед, който ние не споделяме - че следователите са втора категория юристи. Ако той бъде наложен от законодателя, вероятно ще бъде и верен и в бъдеще следователите и юристите, които ще искат да станат следователи, наистина ще са втора категория. Защото, както се шегуват американците, когато плащаш с фъстъчки, ти работят маймунки. Не мисля, че това е от полза за обществото, което се нуждае от много по-квалифицирани следователи, особено в областта на икономическата престъпност, където срещу тях ще има сериозни специалисти по търговско право, които ще са добре мотивирани да оборват обвинението.

Имаме и няколко други несъгласия, които са свързани с промените в чл. 125 - длъжностите за магистратите, които според нас внасят известно объркване. И въпреки че уважаемите колеги, които са изготвили проекта, са предвидили една преходна норма за заварените следователи, тя няма да може да компенсира известния хаос, който ще настъпи в длъжностите.

Всичко това, разбира се, са много дребни бележки и затова се връщам на най-важното: този проект е един успех на екипа на Министерство на правосъдието, отчита доброто от дългогодишни дискусии, включително организирани и от днешните ни домакини. Изглежда е напипал проблемите на съдебната система много добре, защото сме свидетели на яростна съпротива срещу проекта и в защита на тази абсолютна власт, която никой в България повече не трябва да има.

Благодаря за вниманието.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря на г-н Георгиев. Обясним е стремежът да се търси добре обмислено решение по този въпрос предвид на многобройните експерименти, провеждани досега със следствието.

Имате думата по поставените от него въпроси и изобщо по законопроекта.

КАПКА КОСТОВА, председател на Софийския районен съд и на Съюза на съдиите в България: Благодаря за представянето, но бих казала просто съдия, защото за мен това е единствено важното като професионално качество.

Предоставено е становището на Съюза на съдиите, което естествено подкрепям изцяло, така че няма да се спирам в подробности по текстовете, няма възможност, а и това е направено донякъде в становището. Бих искала да се спра на две неща, които според мен са особено съществени и които касаят статута, подбора, обучението на магистратите и които всъщност са в основата на всички идеи, промени и реформа, която трябва да се осъществи. Мисля, че това е 12-тата или 13-тата промяна на закона, има десет или малко повече тълкувателни решения на Конституционния съд по този закон. Но този път наистина много се надявахме да видим вътре ясните правила, които очакваме от много години, да почувстваме стабилността, на която да разчита системата в бъдеще, за да можем да работим относително спокойно. Освен това екипът на Министерство на правосъдието за първи път е съдийски, изключително ни е симпатичен и ние много му се радваме. Но независимо от това смятаме, че на този етап сме длъжни да изразим и негативното си становище по някои от формулировките в този законопроект, просто за да предотвратим 14-тата му промяна. По принцип смятаме, че прибързаното приемане на един такъв основен акт не допринася с нищо за постигане целите на съдебната реформа. В законопроекта има много добри идеи, които са пренесени от стратегията, но за съжаление от гледна точка на изработване на законопроект те са пренесени именно като идеи. Ние разбираме и едно много основно затруднение - в един и същи акт да се регламентират доста радикални промени и нови правила за три различни институции и професии. Това е затруднение, което винаги е съществувало и което вероятно ще бележи и в бъдеще промените. Даваме си сметка и за това, че всяка нова власт се е опитвала по някакъв начин и в някаква степен да овладее и да подчини съдебната власт, защото това е важно за нея. Много се надяваме този път причината да не е такава. Даваме си сметка и за това, че всъщност силна съдебна система е много трудно да се изгради, много трудно е да има политическа воля за създаването ѝ, защото трябва да има и силна държавност, от каквато очевидно сме лишени през последните години.

Промените в закона наистина са твърде радикални и голяма част от тях, пак повтарям, като идеи ние ги приветстваме. За съжаление обаче те не са обвързани като система и не следват някаква вътрешна логика и взаимна зависимост помежду си. Защото иначе няма как да бъдат изведени. Промените в института на съдебните кандидати са свързани с промените в обучението на магистратите, то е свързано с промените за достъпа в професията и т.н. Донякъде причината за това вероятно е твърде краткият срок, в който беше изготвен този законопроект, но аз лично мисля, че има и още една причина и това е липсата на предварително виждане за крайните резултати, които се целят, за това каква съдебна система искаме да имаме не само в този мандат на управление, а каква бихме искали да бъде тя и след 20, и след 50 години. Защото последиците от непрекъснатото лашкане на системата и изработване на правила за нея в рамките на един мандат са очевидни - на 12-тата година ние сме отново на изходна позиция, ние започваме отначало.

Законопроектът оставя известно впечатление за фрагментарност. Веднага ще посоча примери за това, че наистина не съзираме ясните правила, които очакваме, и стабилността, на която се надяваме. Преди всичко голяма част от тези промени са свързани с някакво пререгулиране. Тоест след това министърът на правосъдието ще издаде правилник, след това Висшият съдебен съвет ще определи реда и условията.

И т. н. И това касае не някакви по-второстепенни промени, това касае основните неща. Това касае примерно конкурса, това касае атестирането, това касае националното училище или академия за обучение на магистрати, това касае етичните кодекси - изобщо всички съществени промени подлежат на последващо регулиране, което според мен е един много опасен подход.

И само вметвам, че решението за етичните кодекси, които ще бъдат изработени от Висшия съдебен съвет, в мен лично предизвика пълно недоумение. Нека Висшия съдебен съвет изработи каквито иска правила за поведение на магистратите, но той не може да изработи техните етични кодекси, защото ако той ги изработи, те ще са административни правила, няма да са етични кодекси. Етичните норми са норми на съсловието, те не са норми на администрацията.

От законопроекта отново не можем да изведем ясно разграничението между функциите на Министерството на правосъдието и Висшия съдебен съвет - нещо, което ни мори много години и което е констатирано във всички доклади на Европейската комисия, и за миналата, и за по-миналата година и т.н. Искам да маркирам само два проблема. Атестирането. Това е свързано с допуск в системата, с растеж, с кариера, дори със санкции Чудесно е като идея, но в закона няма ясни правила за това от кого ще се извършва, как ще се извършва и какви ще са последиците. Ние предлагаме едно решение в нашето становище, което би могло да бъде обсъдено, което намираме за доста разумно и сравнително лесно осъществимо, затова няма да го развивам подробно. Искам да кажа само, че този орган, който ще осъществява атестирането, е много важен не само за самите магистрати, защото според нас това е форма на обществен и професионален контрол по отношение на магистратурата. Смятаме също, че трябва да има много ясни критерии за това атестиране и че тези критерии трябва да са разписани в закона, а не след това.

Смятаме, че трябва да има един орган, който да е различен от административния ръководител, а също и от Висшия съдебен съвет, защото в крайна сметка тези органи в голяма степен са ангажирани с администрирането, с пряката работа и във всички случаи ще има елемент на необективност и на пристрастие.

Много ясно следва да се разпишат в закона какви са последиците, какво ще се случва при това атестиране. Защото то би могло да бъде много нюансирано, какво ще следва от това за магистрата не става много ясно.

И последното - обучението. Създава се някакъв национален институт, няма значение как се казва, за обучение на магистрати. Чудесно. Обаче в няколко текста в закона, имам предвид най-вече чл. 146а и член 167 е написана някаква част от правилата. Как ще става приемът, какво ще означава това обучение, къде ще бъде този институт и т.н. Първо, не приемаме становището този институт да бъде към министъра на правосъдието, в становището сме се обосновали защо. Смятаме, че това трябва да бъде автономен институт естествено с ангажимента на държавата. Защото обучението на магистратите трябва да бъде право и задължение на държавата. Оттук нататък обаче начинът, по който е уредено това в законопроекта,

поставя редица проблеми. Говори се за придобиване на юридическа правоспособност. И аз веднага си зададох въпроса след два месеца, когато примерно този закон ще е факт, какво се случва с всички завършващи университета колеги, които трябва да придобият правоспособност. До два месеца при най-голямо желание за оптимизъм такъв национален институт не може да се появи. И ако придобиването на правоспособност е обвързано с обучението в него, а точно така е написано в двата текста, които посочих, значи всички, които завършат, просто стоят и чакат създаването на института.

Тук бих искала да кажа и друго. Всички знаем, че има институт, който е с външно финансиране. Обаче в него има и участие на държавата в лицето на Министерство на правосъдието. И след като три години е градено нещо, аз наистина апелирам то да бъде използвано и да бъде продължено, надградено, вместо някак си по български пак да разрушим и пак да започнем отначало. Изискването за институционализиране на обучението на магистратите няма нищо общо с конкретната форма и това в какъв вид съществува този институт. То е свързано със съвсем други неща и с това, което прави. И за това има множество аргументи, които бихме могли да предложим и да обсъждаме.

По отношение на обучението смущава и фактът, че всички правила ще се определят впоследствие. Това е напълно допустимо, но в такъв случай недоумявам защо например е решено, че курсът за обучение е две години. Би могъл да е една година и половина, би могъл и да е три години. След като го няма акта, който ще урежда какво прави този институт, това не може да се изведе отникъде.

Завършилите този институт имат предимство. И веднага се поставя въпросът какво. Защото тук става въпрос за права на обучение, права на достъп до професията. Не можем да отнемем на никого тези права, без да сме създали ясни правила за това.

С една дума, искам да апелирам: това, което има да се случва, наистина е много важно. Голяма част от идеите, които са залегнали в този законопроект, наистина да добри. Нека да не прибързваме, нека ги обсъдим. Ние предлагаме, ако някой иска нашата помощ и съдействие. Нека да го направим както трябва, защото системата работи през всичкото това време, въпреки всички експерименти, които се правят с нея. Но в един момент просто тези експерименти ще й дойде в повече и тя ще спре да работи. Нека предотвратим този момент, защото обществото преди всичко има интерес от това.

Благодаря ви.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря на г-жа Костова. Имате думата за по-нататъшни изказвания. Обръщам ви внимание, че освен коментар по предложения законопроект, за да стане истинска дискусия, може да вземате отношение и по изказаните мнения и становища.

РУМЕН НЕНКОВ, съдия във Върховния касационен съд: Ще бъде съвсем кратък. Обществото вече прие, че икономиката ще се движи от естествените

пазарни регулатори. Мисля, че трябва да приемем, че и във всички останали области, включително там, където става дума за идеи, трябва да има и пазар на идеи. Тоест аз виждам известна непоследователност в това, че пазарът на идеите не е изведен в този законопроект дори до онази степен, която е необходима.

Много хубаво е, че днешното ръководство на Министерството на правосъдието е съставено предимно от бивши магистрати, които може пак да станат магистрати. И аз не съм много съгласен, че нищо не е направено през последните десет години. През последните 10-12 години съдебната система вече придоби самочувствие, че може да бъде до известна степен независима. Въпросът за независимостта е едно вътрешно качество, което магистратите постепенно започват да го придобиват. Мисля, че в това отношение вече нещо е направено. Самият факта, че сме тук и че свободно можем да изразяваме идеите си, пак е нещо.

Какъв подход бих препоръчал на Министерството на правосъдието. От една страна, да възприемат всичко добро от предишните управници в това министерство, защото и те са правили нещо. Аз си спомням, че и Димитър Тончев също беше съдия и имаше нелош законопроект, който също беше направен в отговор на препоръките на Европейската комисия за реформа на съдебната система. И някои от тези идеи може би бяха развити малко по-добре. И когато говоря за пазара на идеите като естествен регулатор, бих искал да кажа, че в общи линии аз възприемам не само идеите на тези, които са разработили законопроекта, но и критиката, която е направена от Съюза на съдиите. Но намирам известна непоследователност в това - колегите съдии, ръководството на Съюза на съдиите изпитват известни резерви към възможността министърът да прави предложения и да дава становища по актовете на Висшия съдебен съвет. Аз въобще не се притеснявам от това нещо, това изобщо не накърнява принципа на разделение на властите. Още повече, че той не е изведен в такъв абсолютен никъде. Напротив, пазарът на идеите предполага, че министъра на правосъдието може, без да накърнява конституционните правомощия на Висшия съдебен съвет, да прави и кадрови предложения и да дава становища. Така че разширяването на правомощията на министъра на правосъдието мен изобщо не ме притеснява. От друга страна обаче ме притеснява това, че законът мълчи по регламентацията на конкурсите. Тук Капка Костова е напълно права. В един от предишните варианти експертите бяха направили опит да дадат един минимум за достъп до конкурсите, за това по какъв начин ще се провеждат и кой ще извършва оценката. Ако погледнем тази материя така както е разработена в законопроекта, излиза, че този, който е загубил конкурса или е класиран примерно на второ място, може единствено да обжалва пред съда това, че конкурсът не е обявен в "Държавен вестник". Защото съдебният контрол е само по законосъобразност, всички останали правила, редът и условията се разписват от Висшия съдебен съвет. Така че, ето една възможност да го наречем конкурс, а всъщност конкурсът да не бъде честен. Ако ще бъдат конкурси, нека да бъдат честни, за да привлечем най-добрите в съдебната система.

Също смущаващо от гледна точка пак на честното съревнование между кандидатите за съдебната система е една разпоредба, която дава някаква привилегия при назначаване, повишаване и определяне на трудовото възнаграждение на тези, които са завършили квалификационни курсове или са завършили така наречения

институт за обучение на магистрати. Аз смятам, че това не може да бъде никакъв критерий. Институтът трябва да подготвя такива хора, които реално да бъдат по-добри в конкурсите и в ежедневната си работа, но в никакъв случай това автоматически не трябва да бъде някакво предимство.

И накрая искам само да кажа, че не мога да разбера тази идея и ще подкрепя Румен Георгиев в това отношение, дали има Национална следствена служба и към нея специализирана служба, което за мен означава, че автоматически законът предполага едно разделение на тази шапка на следствието на разследващи следователи и следователи началници и методисти, които ще дават методическите указания. Аз не виждам смисъл от това нещо. Няма пречка именно разследващи следователи да се занимават с методическото ръководство на окръжните следствени служби.

Това са моите бележки. Благодаря.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря на г-н Ненков.

Господин Арабаджиев, народен представител.

АЛЕКСАНДЪР АРАБАДЖИЕВ: Благодаря Ви, госпожа Йорданова. Първо искам да кажа, че доколкото обмислях възможността да се изкажа, бях решил, че ще направя това след г-жа Костова. Защото за мен е важно становището по законопроекта, което ще бъде изразено от страна на Съюза на съдиите, не толкова в качеството ѝ на председател на Районния съд. Наред с това, което преди малко каза г-жа Куцкова по повод на идеята за въвеждане на мандат на председателите на съдилища, тази идея освен от г-жа Куцкова съм чувал и от г-жа Костова, изразена чрез термина "недопустима феодализация" - състояние, което се получава, когато един председател на съд продължително време заема тази длъжност. И аз мисля, че прави чест на тези две наши колежки, и двете председателки на съдилища, че имат такова отношение по този въпрос.

Разбира се, аз не познавам в подробности този вариант на законопроекта и даже исках в началото да задам въпроса дали това е последният вариант. Известно ми е, че до днес трябваше да бъде внесен и даже приет от Министерския съвет законопроекта за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт - нещо, което очевидно няма да бъде изпълнено така, както Министерският съвет е записал в законодателната си програма. Но както ние се убеждаваме, това не е най-важното. Защото ако трябва да бъде коментиран не толкова законопроектът, колкото неговата готовност да бъде предложен на Народното събрание като проект за закон, ако може да бъде коментирана първо парламентарната фаза на законодателния процес на основата на това, което досега беше казано в рамките на тази дискусия, интересно е и е хубаво министерството да ги чуе тези неща, дали процесът на изменение и допълнения трябва да бъде форсиран или леко забавен. Според мен по този въпрос се чува две противоречиви мнения. И ако правилно схванах това, което Румен Георгиев каза, ако се избърза, ще се осуети възможността да се въздейства на законодателния процес, да се въздейства на идеите, без човек да е противник на това, което Румен Ненков нарича пазар на идеите, което може да бъде

квалифицирано по друг начин. Но пък едно форсиране може да доведе до някои несъвършенства на проекта, които да не могат да бъдат отстранени в следващата, парламентарна фаза, където според мен не е мястото да бъде правен един закон, а повече е мястото за неговото приемане от хора, които са овластени да правят това. Струва ми се, че ако наистина законопроектът съдържа такива недостатъци, като предоставяне на важни въпроси, както атестирането на съдиите да бъдат решавани с актове или по критерии, които не се съдържат в закона, това не бива да се допуска. Ако въпросът за етичния кодекс на магистратите не е решен, това също не бива да се допуска. Във всеки случай обаче аз искам да обърна внимание на председателката на управителния съвет на Съюза на съдиите и на всички участници нещо, което съм имал възможност да казвам и друг път, че въпросът за легализацията, доколкото това е възможно в нашата правна система, на актове като етични кодекси на съдиите е много важен. Особено в сегашната ситуация, в която е поставен на изпитание авторитетът на съдебната власт пред обществото и пред външните институции. Но аз поставям на първо място авторитета пред българската общественост, а не пред Европейската комисия, която за втори, а вероятно и за трети път тази година ще има възможност да констатира едни и същи неща, с добавката, че е направена крачка напред, в смисъл, че са приети изменения и допълнения на Закона за съдебната власт. Българската магистратура, нарочно използвам това понятие, за да не правя разграничение и да не влизам в наистина ненужния сега спор, както отбеляза и Румен Георгиев, е поставена на изпитание, което за да бъде преодоляно, изисква спечелване на доверие сред българската общественост. И такова доверие се печели и чрез сигнали, чрез знаци, които показват, че магистратурата е готова да слуша и това, което се говори за нея, че тя е готова да се самокоригира и да въведе собствени критерии, да спазва критерии, които могат да формират уважение към нея. Защото само тогава въпросът за нейната независимост, а оттам и за нейния капацитет - правосъден или административен - имат смисъл и могат да бъдат отстоявани. Без такива критерии тя се лишава от легитимност и като последица от това - от обществено доверие. И аз силно се надявам, че тези изменения, които така или иначе са необходими, независимо дали ще бъдат внесени в Народното събрание през следващия месец или през следващото тримесечие, няма да са поредното люшкане или както се каза лашкане. Колеги, с някои от вас, особено със седящите вдясно от Вас, госпожа Йорданова, се виждаме на такива конференции повече от десет години. Междувременно е дошло ново поколение, което виждаме за първи път. Искам да кажа, че не ни прави чест, че повече от десет години говорим по тези въпроси. И може би наистина сме свикнали да бъдем независими, въпреки че бих обърнал внимание на г-н Ненков, че някои са били независими и преди десет години и преди това, но самият факт, че за пореден път говорим по тези въпроси, означава, че и ние носим някаква отговорност и някакъв дял от вината за това положение. И трябва да сме наясно, най-малкото, да отчитаме, че се виждаме и че говорим едни и същи работи. Дотолкова говорим едни и същи работи, че вече не можем да генерираме нови идеи.

Тук беше споменато, че Конституционният съд е постановил определен брой решения по повод на съдебната власт. Повечето от вас сигурно знаят, че аз съм участвал в постановяването на повечето от тези решения. Обръщам ви внимание, че две от висящите дела пред Конституционния съд в този момент също са по повод

съдебната власт, макар и не по Закона за съдебната власт. Ние всички трябва да сме наясно, че Конституционният съд носи отговорност за състоянието, за което говорим и което ни кара отново да говорим по тези въпроси. Надявам се, че законопроектът, който обсъждаме сега, няма да създаде повод за производство пред Конституционния съд. А колкото и да е богат на идеи пазарът на идеи, дано средство за това е и търсенето на консенсус между отделните представители на съдебната система. Като казвам съдебната система, имаме предвид и Министерството на правосъдието, и отделните клонове на съдебната система, едно убеждаване на българската общественост, че така трябва да се постъпи и че трябва да се избере определен път и определен подход. Това, за което говорят някои видни политици, консенсус, не са само думи. Те може да са само думи, когато липсва политическа воля, за която говори г-жа Капка Костова, но управлението чрез консенсус, а и търсенето на решение и съгласие е именно пътят да преодолеем или да осуетим поредното люшкане.

Благодаря ви за вниманието.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря на г-н Арабаджиев. Надявам се, че ще изразя надеждата на всички присъстващи, че безрезултатното говорене, макар и бавно, но все повече отстъпва място действително на трудното намиране на консенсус.

Имате думата.

МАЛИНА МИХАЙЛОВА, съдия от Върховния административен съд: Аз съвсем сбито ще изразя становището на нашия съд според поредността, която е в проекта за изменение, по няколко текста, по които имам конкретни възражения.

Първо, § 3, с който се изменя чл. 20, ал. 1 от закона. Не виждам защо се дава право на Висшия съдебен съвет да оспорва законността на избора на делегатските събрания, тоест изменя се досегашната редакция? Просто не съзирам правния интерес един член на Висшия съдебен съвет, който също е избран на делегатско събрание, да оспорва избора примерно на своя колега. Считаю, че досегашната редакция е по-добра - само от една трета от делегатските събрания.

По § 8, с който се изменя чл. 30, ал. 2. Аз за разлика от колегата Ненков не съм член на Съюза на съдиите, но пък се притеснявам от дадените правомощия и споделям вижданията, становището на Съюза на съдиите в България, да не се дават правомощия на министъра на правосъдието да прави предложения и да дава становища по тяхната законосъобразност. Според мен тук изпълнителната власт се меси в работата на съдебната власт. А освен това министърът на правосъдието не може да има никакви преки впечатления за работата на съдиите от едно звено или за следователи, прокурори и други магистрати, каквото имат председателите на тези звена - съд, прокуратура, следствие.

Същите забележки се отнасят и по отношение на ал. 8 на чл. 131 от закона. По § 19, с който се изменя чл. 59 и по § 24, с който се изменя чл. 76 - във връзка с мандатността, за която говорихме. По принцип това е чудесно, аз приветствам тази

идея, обаче бих попитала представителите на Министерството на правосъдието, които са изготвили проекта, защо се прави разлика в т. 1 на ал. 3 на чл. 59, където общото събрание на съдиите в окръжния съд определя лице, което предлага за председател на съда. И в разпоредбата на чл. 76, ал. 4, т. 4, в която се казва, че общото събрание на съдиите от апелативния съд определя с тайно гласуване лице, което предлага за председател на съда. Според мен не трябва да има разлика в начина на гласуване, който аз считам, че трябва да бъде тайно гласуване. Начинът на гласуване трябва да бъде еднакъв.

Не видях какъв мандат на всеки председател на съд се предлага. Със сегашното изменение за мен няма мандатност, мандатност има тогава, когато се казва: ще избираме председатели на окръжни съдилища за срок от 5 години, ще избираме председатели на апелативни съдилища за срок от 6 години, за върховните е ясно. Подкрепям ги така с оглед стажа и изискванията на чл. 126 и 127 от закона. Моето предложение, ако това ви интересува, е за окръжните съдилища да бъдат 5 години, за апелативните - 6 години, за върховните няма какво да говорим. Имам едно предложение - за съдилищата с брой на съдиите повече от пет души няма пречка също да избират своите председатели. Софийският районен съд е по-голям от Върховния касационен съд, защо да не бъде избран техният председател на общо събрание? Ако не съм видяла, се извинявам, но аз не намерих такъв текст.

По § 40, с който се създават новите членове 127а до 127в - провеждането на конкурс. Този въпрос го свързвам и с въпроса за атестирането на действащи вече съдии. Поддържам изказванията на всички колеги досега, че критериите трябва да са определени в закон, да са ясни. По този начин ще се достигне една прозрачност, за която ни критикуват в доклада на Европейската комисия. Аз го погледнах скоро и видях, че това е една от критиките. Всеки, който ще кандидатства за магистрат, ще трябва да знае по какви критерии ще бъде оценяван. Също и магистратите, които работят, трябва да знаят какви ще са критериите и то обективни, а не субективни, за оценка на тяхната работа. И без това натискът върху съдебната система е доста голям, а работата е изключително натоварена и отговорна, за да можем да си позволим такова нещо със законопроекта.

Мисля, че по отделни текстове би могло да се работи доста. По § 41 във връзка с чл. 129. Тук само искам да изразя несъгласие със становището на колегите от Съюза на съдиите, че твърде много време се събира, като се изключва прослуженото време като младши съдия и младши прокурор при определянето на срока за несменяемост. Считам, че времето не е много - в едното той се учи да бъде магистрат, а след това трябва да има и време да се подготви професионално и да има и време да покаже качествата си на такъв магистрат. Считам, че срокът трябва да бъде по-дълъг. Още повече, че и в Европа, и в Америка съдиите не са по на 25 години.

Параграф 51, с който се отменя второто изречение на чл. 138а - отпада размерът на сумите, които се дават за облекло на съдебните служители. Не виждам мотиви за това, защото съдебните секретари също трябва да бъдат подходящо облечени в залата, а деловодителите ни пък всеки ден имат контакти със страните и

с адвокати по делата и не виждам никакви сериозни съображения това право за служителите да отпадне.

Това, което касае Върховния административен съд, имаме едно предложение във връзка със структурата на административното правораздаване. Мисля, че няма конституционна пречка в чл. 91 от Закона за съдебната власт да се направи едно изменение или пък да се помисли по въпроса за създаване на регионални административни съдилища. Имам и конкретно предложение - ал. 1 на чл. 91 би могла да продължи с още едно изречение, че Върховният административен съд има 12 регионални звена със седалища изброените градове: София, Пловдив, Велико Търново, Русе, Благоевград, Кърджали, Видин, Смолян, Плевен - по подобие на разглеждане на данъчните дела и които ще бъдат в удобство за гражданите да се явяват в съответните региони. Съображенията за това са ми, че работата на Върховния административен съд е изключително много, делата нарастват всяка година и той трябва да осъществява същия контрол за законосъобразност на актовете, както Върховния касационен съд, а не да бъде една първа инстанция. В момента половината работа на един върховен съд е да работи като първоинстанционен съд.

Имам едно лично предложение, което вече не е прецедент на законодателството ни, че за ръководителите на органите на съдебната система би могло да се помисли дали не следва да се въведе едно изискване да имат най-малко пет години стаж в съответния орган, който ще искат да оглавят, за да имат представа как функционира, какви са проблемите на този орган и от какво има нужда най-много.

Последното, което искам да кажа. Смятам, че когато се подготвя проектът вече за внасяне в Народното събрание и въобще при последващата работа по него следва да се съобразим най-вече със ситуацията в страната и след това с препоръките към нас.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря Ви, госпожа Михайлова.

ЛЮБКА ИЛИЕВА, Върховен касационен съд: Ще бъде съвсем конкретна. Започвам с пожеланията ръководителите да имат определен стаж. Колеги, знаете ли, че има места в България, където не могат да се намерят подходящи хора за ръководители, няма желаещи, няма възможности дори да имат най-минималния съдийски стаж (говоря за съдиите, защото се занимаваме най-вече с тези проблеми), та камо ли като сложим някакво изискване за някакъв стаж, просто такива няма да бъдат намерени.

Тъй като аз говоря от свое име, искам да се спра на отделни текстове в проекта. Не съм съгласна с критиката на колежката Костова, че приемането на етичния кодекс на съдиите трябва да стане от Висшия съдебен съвет. Съгласна съм с това, което е казано в проекта - "приема етичния кодекс". Той не се изработва от Висшия съдебен съвет, той се изработва от съответната неправителствена организация, а с приемането му от Висшия съдебен съвет тези норми придобиват задължителност. Защото иначе те ще останат само пожелание, без да имат

санкционни последици. Затова подкрепям законопроекта в тази насока. Лично на мен ми се струва неудачна разпоредбата на чл. 35, ал. 3 - за инспектората, където е казано, че инспекторатът извършва съвместни проверки заедно със съдии, прокурори и следовател от съответните прокуратури и следствие. Разбирам мотивите на колегите, които са внесли тази част от законопроекта, но мисля, че тук има преплитане на функциите и правомощията на съдебните органи и инспектората и макар и с хубава цел, това преплитане е недопустимо с оглед изискванията на Европейската комисия във всички доклади за разграничаване на изпълнителната власт от съдебната власт.

Не се притеснявам също от нормата, където министърът на правосъдието дава становища по законосъобразността на предложенията, защото това не значи изземване властта на Висшия съдебен съвет, тъй като министърът го председателства. Министърът дава само становище, което не обвързва съвета, а в крайна сметка той има поглед, има представа от работата на съдебния състав, тъй като има капацитета на инспектората, който, макар и само като администрация има представа за кадровия потенциал. Това е и въпрос на целесъобразност, който министърът има право да прецени, да докажа, а с това той не обвързва Висшия съдебен съвет, който взема окончателното решение. Просто е необходимо да има такава норма, за да може министърът да изкаже своето становище.

Другото, на което искам да се спра, в законопроекта го няма, но тъй като на всички срещи с Европейската комисия се е подчертавало разграничението на правомощията на Висш съдебен съвет и Министерството на правосъдието, много ми се иска да залегнат норми, където се прави това ясно разграничение по отношение на бюджета.

Все още остава този член 200, той не е пипнат - за фонд "Съдебни сгради". Наистина това е дребен наглед въпрос, но като дойдат представителите на Европейската комисия, точно за това се хващат - че тук ние преплитаме функциите си, тук ние преплитаме правомощията си и някак си от това малко препъникамъче се правят големи изводи.

Приветствам конкурсното начало. Вярно е, че в законопроекта има много препратки и може би по-точно трябва да се дефинират условията за провеждане на конкурс и назначаване на магистрати. В останалата част, там, където има препратки, просто не може всичко да бъде уредено в един закон, защото излишната подробност на регламентацията създава пречки за прилагането му.

И последното, на което искам да се спра, е за Центъра за обучение на магистрати. Намирам за удачна разпоредбата на чл. 146а, тоест, че този център се създава към министъра на правосъдието, защото е предвиден управителен орган с широко представителство както на Висшия съдебен съвет, така и на министерството. Освен това, това е изискване от Европейската комисия за институционализирането му и ние няма къде другаде да го поставим. По въпроса за неговото институционализиране никой не спори, но къде да го поставим, ако не към Министерството на правосъдието, което е отговорно за обучението на кадрите. Единственото му място е там. Ако го прати към висшите учебни заведения, тогава

ще го размием окончателно като център за обучение на магистрати. Аз също смятам, че тази привилегия, която се създава на завършилите, някак си не звучи в съгласие с принципите на равенство. Ами представете си, че дойде някой кандидат, завършил в Харвард, и предимство има този, който е завършил нашия център! Просто трябва да има принцип за равенство.

Благодаря.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря на госпожа Илиева.

Проф. Мръчков, заповядайте.

ПРОФ. ВАСИЛ МРЪЧКОВ: Благодаря Ви, госпожо Йорданова. Аз наистина нямах намерение да се изказвам, колеги, исках преди всичко да слушам. Но въпреки това реших да кажа две неща.

Първо, смятам, че е по-добре, както е започнало делото, да бъде продължено със състава на съдии, прокурори и следователи в изработването на проекта. Така могат да се намерят верните решения преди да се стигне в по-нататъшното развитие на законодателния процес.

Но ако исках да взема думата, то е за един въпрос по-скоро към съставителите, към работната група и към професионалните колегии от съдебната власт. Смятам, че Законът за съдебната власт, така както продължава да действа от 1994 г. насам, е длъжник по един въпрос относно статуса на съдиите, прокурорите и следователите. В този закон не е уредено, позволявам си да кажа, вашето правно положение. И малко ме смути една бележка в становището на работната група на Съюза на съдиите в България, което поставя въпроса за различие в становището какво е правоотношението на съдиите при упражняването на съдебната власт, колебанието, което изглежда терзае работната група, и начинът, по който е формулиран въпросът. Тук бележката ми е чисто професионална - дали отношението е трудово или служебно. Не е коректно юридически поставен въпросът. Сегашната уредба съдържа непълноти и мисля, че е най-добре вие да се вгледате в този текст и да си уредите състава. Във всеки случай, струва ми се при упражняване на една такава държавна власт, каквато е съдебната власт по чл. 8 от Конституцията, не може да става въпрос за едно частноправно отношение, каквото е трудовото правоотношение.

Благодаря ви.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря на проф. Мръчков. Ако има желание за отговор и коментар по повдигнатия от него въпрос, заповядайте. Има думата госпожа Душана Здравкова - председател на Варненския окръжен съд.

Г-жа ДУШАНА ЗДРАВКОВА: Благодаря.

Уважаеми дами и господа, когато правя тази кратка презентация, на мен ми се иска да разгледам проблемите, които са свързани с промените в Закона за

съдебната власт от гледна точка на това доколко гарантират нейната ефективност и доколко отговарят на онези критерии, онези преценки, които е направила Европейската комисия в поредния си доклад и за наше съжаление те се повтарят за поредна година.

Аз мислех, че г-н Арабаджиев и колегата Илиева ще го направят, защото видях, че колегата Арабаджиев е експерт по съставянето на един за мен изключително полезен документ - Мониторинг на процеса на присъединяването към Европейския съюз от гледна точка на зависимост на съдебната власт. Но, така или иначе, проблемите си остават според мен и е добре да бъдат идентифицирани, за да видим по-нататък какви контролни механизми и механизми за самоконтрол на съдебната система могат да бъдат намерени. Защото стратегии, концепции, програми има и те не за първи път се правят. За мен има много стойност и това, което Центърът за изследване на демокрация е направил, Програмата на министър Червенияков и т.н.

Искам да кажа, че поемам своята отговорност, както и много от колегите съдии, с които аз се срещам вече на доста семинари, опитвайки се заедно с тях да дефинираме проблемите в съдебната система, включително и когато разглеждахме точно тези промени в контекста на редовния доклад на Европейската комисия, и да поема тази отговорност от гледна точка на това, което комисарят Гюнтер Ферхойген е казал миналата година в Софийския университет, че само така ние можем да посрещнем това двойно предизвикателство, което стои пред България, за по-бързото ѝ присъединяване.

(Следва коментар и прожекция на слайдове.)

Това е общата оценка от годишния доклад, аз смятам, че всички тук го познаваме, но просто съм го маркирала в най-основни линии, като съм си позволила да направя тезисно точно констатациите и от доклада, и от мониторинга, който за мен е нещо изключително полезно. И ако препоръките там се спазват, заедно с основните принципи на Препоръка 9412, аз мисля, че няма да имаме проблеми и няма да има какво да коментираме повече от десет години.

Това е печалната констатация за това, че приоритетът за укрепване на съдебната система остава неизпълнен и аз считам, че и след тези промени, ако те не намерят гаранциите, ще продължава тази констатация и в настоящия доклад. Това са основните констатации, взела съм ги от доклада, знам, че те са ви познати, но за недостатъчния бюджет, който е факт и тази година, за липсата на необходимия административен капацитет, за тази неясност в правомощията на Висшия съдебен съвет и Министерството на правосъдието - всичко, което е в доклада. Това са препоръките, които министерството е написало, знам, в стратегията и в програмата. Въпросът е обаче как по-нататък те са претворени в конкретните текстове, които те са дали.

Когато съм правила тази оценка и когато искам да погледнем състоянието на съдебната система, пак казвам, че не изразявам свое мнение, а го изразявам през погледа на всички тези документи, защото те регламентират независимостта на

съдебната система, но много искам да получа отговор с тези промени в Закона за съдебната власт как те се спазват.

Тук са основните принципи, става дума за първия принцип за независимостта. Пропуснах да кажа, че изцяло се солидаризирам към становището на колегите от Съюза на съдиите. Аз не съм член, но напълно споделям това, което са написали. На глава "Инспекторат" и изобщо на чл. 35 не му е мястото и това го знаем от много години. Колегите, които сега са в министерството, заедно с нас са го казвали и са го повтаряли - че никой друг освен самите съдилища не трябва да преценява собствената им компетентност, определена от закона. Това е принцип първи и инспекторатът по никакъв начин не може да се намесва и никакви проверки нито по образуване, нито по движение на делата могат да бъдат правени. В това отношение трябва да ви кажа, че има много драстични примери, които може би не стигат до висшите магистрати, но те са факт. Жалба за бавност например, по която се е произнесъл председател на апелативния съд и я е оставил без уважение, по жалбата за бавност се правят две или три проверки от инспектората. Хващат се поредица от документи с указание от инспектората ние да ги проверяваме и т.н. Това са неща, които са известни. Така че ние нямаме друг механизъм да се преборим с тези неща, освен, пак казвам, мястото на инспектората изобщо да не бъде в Министерството на правосъдието. И докато ние не спазваме този принцип в препоръките и докато продължаваме да предвиждаме в закона и разширяващи се правомощия на този инспекторат, очевидно е, че такива ще бъдат и констатациите. Това са нещата, които са взети от мониторинга за независимост на съдебната система. Съвсем обективно са казали, че конституционно и законодателно е закрепена независимостта, разделени са властите и веднага след това следват всички тези констатации, които аз съм извела: опити на политическите сили да влияят, така нареченото телефонно правосъдие, което продължава и сега. Намерих тези констатации в доклада на колегата Калайджиева миналата година, когато са правили обсъждане на доклада на Европейската комисия. Същото нещо се констатира и сега.

Участие на изпълнителната власт в административното управление на съдилищата. Няма спор, колегите от министерството също го казват, че продължават тези не само опити да се администрира в съдилищата. А това, пак казвам, е констатация, която по някакъв начин ако ние не преодолеем, трябва да обясним защо не го правим, какви са мотивите да не го спазваме.

Участие на изпълнителната власт при определяне на бюджета на съдебната система. Отново Висшият съдебен съвет е с неясни критерии за разделяне на функциите си и Министерството на правосъдието без дефинирани правомощия, в доклада съвсем ясно е казано, дават основание да превишават в определени моменти правомощията си. Такова едно превишаване на правомощията аз определено считам, че е кадруването на съдебната система, използвам пак този термин от мониторинга, от страна на министъра на правосъдието, който и да е той. Аз повтарям определени неща повече от 6-7 години, както казаха и колегите тук, така че упреците ми не са към сегашното ръководство на министерството, изобщо ние години наред си повтаряме тези неща. За моя изненада обаче виждам, че и в

този законопроект продължават опитите да се разширяват функциите на министъра на правосъдието да си кадрува в системата.

Аз няма да коментирам този въпрос, но той е засегнат, че съдебната власт включва и прокуратура, и следствие. Никога не съм била друго освен съдия и адвокат и не мога да кажа, но така или иначе това е направено като констатация и мисля, че наистина трябва да се сложи началото на дискусия къде точно трябва да бъде прокуратурата, къде трябва да е следствието. Този въпрос би трябвало да се изчисти веднъж завинаги даже и с налагащите се конституционни промени. Намесата на Министерството на правосъдието, пак казвам, не съм констатирала аз, а са взети от доклада, в бюджета, материалното обезпечаване със съдебни сгради, този контрол чрез инспектората, за който говорих. Даже се казва, че издаването на наредби не би следвало да бъде в правомощията на Министерството на правосъдието, а знаем, че това е една константна практика.

Като намеса на изпълнителната власт се приема също така функцията водене на регистри, архиви, статистика. Цялата тази информация, която ние текущо изпращаме в министерството е констатирано, че това също е намеса на изпълнителната власт в съдебната власт.

Мен ме притесняват тези неща в стратегията и в програмата. Притеснява ме даже заглавието "Взаимодействие на Министерството на правосъдието с Висшия съдебен съвет за управление на съдебната система". Колеги, аз считам, че това са изключващи се понятия. По никакъв начин не може Министерството на правосъдието да управлява даже и съвместно с Висшия съдебен съвет съдебната власт, съдебната система. По отношение на стратегията и програмата аз не мислех да се спирам, но понеже колегата Божиков засегна този въпрос, аз считам, че те имат няколко притесняващи моменти, заедно с тези, които маркирах. Стратегията за мен не е приета от Висшия съдебен съвет, защото аз четох решението на Висшия съдебен съвет и то гласи "приема за сведение". Но тя не е обсъдена, не е приета, въпреки всичко се казва, че е обсъдена широко на събрание и т.н. В нея се съдържат всички елементи, които, пак казвам, мен ме притесняват.

Не споделям също така, че министерството би трябвало да участва в управлението на проекти, защото то може да изпълнява тези проекти, но в никакъв случай не трябва да ги управлява. Защото там се съсредоточават, извинявайте, големи фондове и чрез това също се създава един механизъм за контрол над съдебната власт и за субективно разпределяне на тези фондове.

Пак казвам, това също съм го взела все от този доклад. Аз изразявам изцяло моето мнение и на колегите, с които сме обсъждали този доклад. Той е наистина изключително полезен и ние трябва да направим така, че този доклад да намери място във всеки един от текстовете, които се предлагат.

Другото, което ме притеснява и за което говориха вече колегите, това е статутът на Центъра за обучение на магистрати. Изцяло споделям становището, че той трябва да бъде независим, че в никакъв случай не трябва да бъде под контрола на министъра на правосъдието. А това "към" означава една принадлежност.

Аз подробно съм си развила идеите. И пак казвам, това, което съм се постарала да резюмирам в този доклад, който представих миналата седмица, когато обсъждахме годишния доклад. Аз във всички случаи държа да получа отговор на това как промените в Закона за съдебната власт се съвместяват с препоръките и констатациите, които е направила Европейската комисия, които по някакъв начин ние трябва да кажем къде ги спазваме, къде не ги спазваме, ако не ги спазваме, защо не ги спазваме.

Изобщо, колеги, аз считам, че има едно разминаване на позициите. Министърът на правосъдието, министерството, политическият кабинет - това са политическите сили, това е политиката и по никакъв начин тази политика и тези политически сили нямат място в една независима съдебна система. Да, сътрудничество и взаимодействие - да, но дотолкова доколкото това сътрудничество, това взаимодействие отива към изпълнението на приетите критерии, приетите становища на това, което сме ние в съдебната власт. Много се учудих, когато видях, че раздел 13 в стратегията Промени в законодателството е последният раздел.

Тук съм извела това, което съм намерила като констатация, че не е достатъчно добре развит в тези документи този раздел, сложен е на последно място, с което като че ли се negliжира. Така както е развит, оставя съмнение отново за необоснованост и конюнктурност на промените - нещо, което са написали за предходните промени колегите и за което имат основание. Най-вече притеснението ми е от запазването на тези текстове и констатациите на комисията.

В тази насока аз предлагам да се направи анализ на всички текстове, които противоречат на доклада и Препоръка 9412. А ако те бъдат запазени, нека работната група и колегите, които се занимават с това, да дадат мотиви защо запазват тези текстове.

Мисля, че въобще не подлежи на коментар, че академията или центърът за професионално обучение трябва да бъде независима и към никакво министерство и никакъв министър не следва да бъде.

Нещо, което ми прави впечатление в промените е, че правомощията на така наречения среден ешелон, на председателите на окръжните и апелативни съдилища са силно ограничени, силно орязани и ние се превръщаме в едни приносители на предложения, които излизат отнякъде, отиват нанякъде. А това ми се струва, че важи и за председателите на върховните съдилища.

Силно се надявах, че в новите промени ще се засилят правомощията на председателите на апелативни съдилища а се получи нещо като, прощавайте за грубата аналогия, областните управители - те ще бъдат проводници на политиката на Висшия съдебен съвет по места. Няма пречка да има такива инспектори, да речем, към апелативния съд. Кой ако не апелативният съд в района познава най-добре работата - дали един инспектор чиновник от министерството или колега с дългогодишен опит от окръжния апелативен съд, който познава района, през него минават дела от районни, от окръжни съдилища. Така че, аз считам, че съвсем

необосновано са променени правомощията. Да оставим това, че председателите на районни съдилища не следят работата, ограничени са, същото е и с председателите на апелативните съдилища по отношение на окръжните.

Във всички случаи има редица противоречия, аз съм ги изброила в този си доклад, между стратегия, програма и промените в Закона за съдебната власт. По никакъв начин с тези промени, които се предвиждат, по мое мнение, не се върви към изпълнение на критериите от Копенхаген за това, че ще се създаде стабилизация на институциите, такава, каквато се търси и се изисква от нас.

Искам да завърша с една мисъл на Леон Поанкаре в една чудесна книга "Искусството да се правораздава". Тази мисъл, а и всичко в тази книга е безкрайно актуално, нищо че предговорът е от 1910 г., както и самата книга, че политиката е измислила хиляди начини да се промъкне в огнището на правосъдието и доста отдавна правосъдието, обезкуражено или съблазнено, не оказва съпротива. Аз мисля, че е дошло времето да не сме онези жертвени агнета, за които писа Лилия Христовска за "Мълчанието на агнетата в тоги", и ви уверявам, че колегите от така наречения среден ешелон - от районни и окръжни съдилища - споделят това, което казвам.

Благодаря ви за вниманието.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря на госпожа Здравкова. Желаящи да вземат думата от представители на трите власти, преди да преминем към становищата от неправителствените организации?

Заповядайте, господин Ненков.

РУМЕН НЕНКОВ: Моето становище, в противовес на това, което каза г-жа Здравкова е, че е изключително опасно една съдебна система да разчита само на самоконтрола в рамките на своите структури. Без външен контрол няма никакъв контрол. Представителите на другите власти доста "помогнаха" в това отношение, аз и друг път съм говорил за необходимия грешник, авторитетът на съдебната система е крайно нисък. Искам да кажа, че той ще стане още по-нисък, ако оставим съдебната власт да се самоконтролира, без външен контрол, без политически ангажимент на министъра на правосъдието, който се отчита пред Народното събрание, към администрирането на правосъдието. Затова аз не споделям тези виждания и мисля, че и други колеги не го споделят, че съдебната система трябва да поеме сама организацията и контрола върху администрирането на правосъдието. Единственото неприкосновено нещо на един съдия е вътрешното му убеждение при решаването на делата и с всички гаранции да се запази това вътрешно убеждение при решаването на правни спорове. Така че нека да не се товарим излишно и да не правим Висшия съдебен съвет едно второ Министерство на правосъдието. Това е крайно опасно. Няма да намерите и качествени кандидати за този Висш съдебен съвет.

ДУШАНА ЗДРАВКОВА: Само една реплика. Това не са мои виждания, а цитирам документи.

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР БОЖИКОВ: Това е капсулиране на съдебната система извън обществото.

ДУШАНА ЗДРАВКОВА: В никакъв случай не говоря за капсулиране, говоря за ненамеса на изпълнителната власт. Всичко, което съм извела като тезиси, съществува в тези документи.

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР БОЖИКОВ: И ние ги четем.

ВОДЕЩ МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Моля думата да се взема по установения ред.

Без да смятаме, че сме изчерпали дискусията по първия блок и без де ги разделяме на първи и втори, тук има колеги, с които отдавна работим и в рамките на Инициативата, по програмата, по приложението на отделни нейни части, които са тук в качеството си на представители на неправителствени организации, работещи в сфери, свързани с осъществяването на съдебната власт, и много ми се иска преди да се отговори на поставените въпроси от страна и на министерството, и на работната група, да чуем техните мнения и позиции, макар и по отделни въпроси. Проф. Трендафилова, заповядайте.

ПРОФ. ТРЕНДАФИЛОВА: Благодаря за думата, госпожо председател. Колеги, аз благодаря за поканата да участвам в това обсъждане по един изключително важен законопроект. За съжаление към любезната покана не беше прикрепен проектът, който се обсъжда, така че аз в краткото време, което имах до започването, успях да прегледам и да добия впечатление, което не е задълбочено, не е детайлно. Затова моля уважаемата аудитория да ме извини. Изказването ми ще бъде съсредоточено върху няколко въпроса и ще се старая да бъде кратка, няма да мога да направя едно пространно изложение.

Може би трябва да започна с това, което се изяви като дискусия между колегите от съда, адвокатурата, бивши съдии, само като посоча, че най-вероятно колегите, които се занимават със сравнително конституционно право, сигурно знаят, че идеята за разделение на властите у нас след 1989 г. се тиражира само в нейната първа част - разделение на властите и точка. Само че това включва и взаимен контрол между властите. И тъй като повечето от гостите, поканени на това обсъждане, са по линия на Американската асоциация на юристите - Правна инициатива за Централна и Източна Европа и други представители на американската правна общност, може би за тях ще звучи позната мисълта на известния американски конституционалист Медисън, че контролът изключва самоконтрола.

Така че, аз считам, че правомощията, които този законопроект дотолкова, доколкото можах да ги прочета, които са му предоставени, не влияят върху вземане на решенията от Висшия съдебен съвет, който е изпълнителният орган на съдебната власт, но министърът не може да бъде поставен в обидното положение не защото е министър, а защото е представител на друга власт, само на наблюдател. Така че и предложенията, които прави, са предложения такива, на каквито има право всеки

член на Висшия съдебен съвет. А решението го взема Висшият съдебен съвет. В неговите правомощия, така както са уредени, няма нищо лошо. Това е мое мнение, разбира се, и както е видно, то е дискусивно.

Това обаче, върху което искам да съсредоточа моето кратичко изказване, е проблемът, който изключително много се дискутира не само сред правната общност, но и сред обществеността изобщо - за това, че не функционира съдебната система, обидната за всеки, който е чужденец в нашата система дразга, кавга между различните институции, между различните органи на съдебната власт. Всеки се опитва да прехвърли известна отговорност за недоброто функциониране на съдебната власт върху онзи орган, в който той не работи.

Във връзка с това е и напоследък нашумелия спор по повод мястото на следствието. Аз смятам, че работната група изключително прецизно, коректно се е ръководила от уредбата на Конституцията. Дали е добра или не е добра, това е въпрос на друга дискусия, това е въпрос на дискусия във връзка с евентуални идеи Конституцията да бъде изменяна. И в тази връзка аз отварям скоба, за да кажа, че има възможност следствието да отиде и към Министерството на вътрешните работи, има възможност да отиде и към прокуратурата. А може да остане и такава, каквото е решението на действащата Конституция. Пак казвам, това е въпрос, който трябва да бъде отделно обсъждан и решаван само във връзка с промени в Конституцията.

Във връзка с изказване, което направи министърът на вътрешните работи Георги Петканов за това следствието да премине към Министерството на вътрешните работи, сочейки примера на Европа, може би трябва да кажа, че във всички европейски правни системи следствието е към изпълнителната власт. Правя това уточнение най-вече за присъстващите гости, защото и аз винаги съм била посрещана в чужбина с въпроса как може разследването да е в съдебната власт, как може разследващите органи да са магистрати. Отговорът обаче се крие в това, че разследването не само в европейските национални системи, а и в Съединените щати включително, във всички други държави днес се извършва от полицията. А полицията, няма спор, е в изпълнителната власт.

Българският законодател възприема едно интересно решение - включва следствието в съдебната власт, защото следствието се осъществява от юристи и такова сходно решение има само в Румъния. В Румъния следствието е включено в съдебната власт по същите причини.

Връщам се към законопроекта, изготвен от работната група на Министерството на правосъдието. Аз смятам, че те много прецизно, следвайки и Конституцията, и решения на Конституционния съд, са развили своите идеи така, че те да бъдат конституционносъобразни. В тази връзка обаче аз поставям следния въпрос. Доколкото е видно от § 34, в чл. 121 се създава ал. 4 със следното съдържание: "Следователите оказват методическа и правна помощ на дознателите при извършване на процесуални действия в досъдебното производство". Аз смятам, че този текст не отговаря на принципната концепция, която е залегнала в

законопроекта, и този текст обслужва друга идея - идеята следствието да отиде към МВР.

Разбирам деликатната ситуация на колегите от работната група, които, прощавайте, но ще се изразя неакадемично, се чудят как да потушат обидно развихрящите се скандали сред юристи, знаещи или не много знаещи в областта на устройственото право и на наказателно-процесуалното право. Така че, аз моля колегите уважаеми представители на министерството, на тях очевидно им е била подадена идеята и те сами са видели, няма никакво основание следователите, които нито имат от гледна точка на устройствения закон някакво отношение към дознателите, нито пък има процесуални такива правомощия, те нямат нищо общо в процеса. Те могат да получават консултации по отделни казуси от прокурора, аз съм била прокурор и никога не съм отказвала на какъвто и да е разследващ орган консултация по конкретен казус. Много се радвам, че този текст е отпаднал.

Също не мога да не кажа, че се присъединявам към изразеното учудване защо има Национална следствена служба и Специализирана следствена служба. Тук бих искала да добавя, че аз не участвам като представител, но съм член на Консултативния съвет по законодателството в парламента и там ми прави впечатление, че почти по всеки нов законопроект се предлагат огромен брой нови държавни органи - агенции, министерства и други. В никакъв случай, колеги, ви моля тази тенденция да не бъде продължена и в Закона за съдебната власт. Очевидно практиката показва, че Националната следствена служба трябва да бъде възстановена и не е необходимо тогава да има специализирана следствена служба или ако искате, оставете специализираната следствена служба и ги обединете в един орган.

Искам да изкажа задоволството си от два текста - премахването на чл. 116, ал. 4 и 5, защото това бяха процесуални текстове, и за съжаление Конституционният съд, когато трябваше да вземе решение относно конституционността на промените в Закона за съдебната власт в 1998 г., това е конституционносъобразен текст, разбира се, че всички решения на съдилищата трябва да се уважават и трябва да изграждаме уважение към институциите, особено към онези, които правораздават, и онези, които се произнасят по конституционносъобразността на законите, които се приемат в държавата, но въпреки всичко аз като човек, занимаващ се със словото, искам да кажа, че не приемам, и това споделям пред студентите, не приемам, че текстът на чл. 116, ал. 4, беше конституционносъобразен. Той противоречи на чл. 127, т. 1 от Конституцията. За мен беше удоволствие да прочета възстановяването на възможността за всеки член на Висшия съдебен съвет да иска възбуждане на дисциплинарно производство. Не бих искала да навлизам в конкретика, която е обидна за българския законодател по повод на конкретния случай, и законът беше наречен "Антикуцкова" и пр. и пр. Искам да изложа само няколко чисто правни аргумента. Не можем да приемем, че в рамките на Висшия съдебен съвет не следва да се даде възможност от членовете на Висшия съдебен съвет, които принадлежат на различни органи, включени в съдебната власт, да могат да контролират - работещият съдия да контролира работещите в прокуратурата или в следствието и обратно. Така се получава капсулиране на системата сама за себе си. И ако механизмите заложили вътре в

дадена институция, не са заработили и дейността на работещите в тази институция злепоставя съдебната власт като цяло, трябва да се даде възможност на избраните във Висшия съдебен съвет да защитят името и престижа на съдебната власт. Така че, това са два текста, които аз приветствам. Моля да ме извинят колегите, че не мога да се изкажа повече по иначе хубавите идеи, които можах да забележа, но това би означавало едно незадълбочено и повърхностно изказване. Ако имате интерес, аз обещавам да прочета закона и мога да дам моите скромни бележки. Радвам се, че съдебната власт излиза на преден план в тази дискусия, защото трябва да възпитаваме уважение към нея. Казвам това съвършено сериозно, колеги, защото трябва да изграждаме уважение в обществото към съда, прокуратурата и следствието.

ВОДЕЩА МАРИЯ ЙОРДАНОВА: Благодаря, проф. Трендафилова. Давам думата на колежата Драгомир Йорданов.

ДРАГОМИР ЙОРДАНОВ: Благодаря, госпожо председател. Предполагаше се, че във втората част ще бъдат изказванията на представители на неправителствения сектор и някак си Центърът за обучение на магистрати стана с междинен статут на правителствена и неправителствена организация, обаче чисто систематично тук му е мястото.

Бих искал да кажа само няколко думи по въпросите на съдебното обучение, за подхода, който е възприет в обсъждания проектозакон. Наистина похвално е, че вече се обръща внимание на законодателната регламентация на тази дейност, тъй като до момента знаете във все още действащия закон има един-единствен текст за правомощията на инспектората.

Позволете обаче да споделя няколко мисли за логиката на този процес. Вече има един принцип, че се върви от общото към частното, беше възприета Стратегията за реформа на съдебната система, започна да се готви конференция на 25 и 26 февруари за отделни ключови моменти в съдебната реформа, започнаха да работят и се очаква работните групи да дадат една малко или много разработена визия за това по какъв начин това нещо да стане. Струва ми се, че проблемите на съдебното обучение прекалено здраво са хванати в този законопроект, така че е по-добре да се изчака един малко по-сериозен анализ на проблемите на съдебното обучение и да се види тези предложения и този закон какъв отговор дават на поставените проблеми. Тъй като в цялата верига на съдебната реформа обучението ни, ако конкретизирам институцията, която трябва да върши това обучение, тя е хронологически последна по веригата. Защото обучението на магистратите е функция от механизма за достъп до професията и механизма за развитие на кариерата, които пък на свой ред са функция от структурата на съдебната система. Очевидно е, че се засягат едновременно всички тези елементи, които влияят на проблемите на съдебното обучение едновременно. Което крие риска те да са в разнобой. А пък институцията, която ще върши това обучение, е инструментът за провеждане на тази политика, инструментът за осъществяване на тази дейност. Може да се получи така, че ние имаме един идеален златен чук, много прекрасен, но стои на рафта на стената, но с него не могат да се забиват пирони, защото той е златен, а златото е по-меко от желязото.

Институцията в крайна сметка е функция от вида, ролята, значението на обучението, връзката му с кариерата. В предложения вариант на проектозакона е предвидено достъпът до кариерата да става чрез конкурс. Само че от това какъв тип конкурс ще се избере, по какъв начин ще се развива този механизъм, това на практика обуславя по какъв начин ще се извършва обучението. Не можем да сложим каруцата пред коня.

Струва ми се, че е малко рано да се въвежда една толкова детайлна уредба в текстовете 146а, 163, ал. 2, 167. Понякога наистина се изпада в детайли, както и съдия Костова спомена, примерно срокът на обучение да бъде фиксиран две години. На базата на какви проучвания, на базата на какви потребности, на базата на какви критерии? Две години от кой момент нататък - от обявяването на конкурс, от приемането, от назначаването? Фактът, че такива важни проблеми като механизма на конкурса са оставени извън закона и са препратени към някаква последваща, при това подзаконова регламентация, а в същото време детайли, свързани с обучението, се уреждат законодателно, създава известна диспропорция. В същото време едно сериозно обсъждане на тези проблеми във връзка с другите фактори, които я обуславят, просто до момента не е провеждано.

В заключение си позволявам да споделя известното и на работната група, и на министерството становище на управителния съвет на центъра, който още през ноември предложи едно разумно решение за този случай. Очевидни са и императивите на европейската интеграция за институционализиране дейностите на Центъра за обучение на магистрати. Но акцентът е поставен в тази посока. И в поминалогодишния доклад, и в миналогодишния акцентът е там - не задължително да имаме публична институция, а институционализиране на съществуващата, увеличаване на държавния ангажимент към вече съществуващата структура, дала своите резултати, в две посоки - материална подкрепа на законодателния статут не на нея самата, а преди всичко на обучението, което дава. И аз мисля, че в някакво обозримо бъдеще трябва да се даде отговор на тези пожелания или вече звучащи за втори път подканвания на становището, около което се обедини съветът, което ми се струва, че най-разумно в тази ситуация е да се приеме един бланкетен текст, уреждащ принципите, по които няма спор за съдебното обучение, а тези, грубо казано, три принципа до момента се състоят в следното. На първо място, обучението на магистрати е тяхно право и задължение, гарантирано от държавата. На второ място, че това обучение трябва да се извършва от автономна специализирана институция. На трето място, предвид ограничените все още ресурси на държавата, дори и да се приеме най-блестящият текст на закона, той не дава гаранция за неговото ресурсно обезпечаване. Трябва да се даде възможността тази институция да се финансира не само от държавния бюджет, но да действа и на базата на международни програми, каквито в момента съществуват или ще започнат в най-близко време. Въобще да се разширят принципите и източниците на финансиране. И като един четвърти принцип, около който мисля, че си струва да се обединим, е, че подробностите на функционирането на тази институция, реформата и принципите, на които ще се основава самото съдебно обучение, могат да се решат по-късно с един отделен акт или с изменение в действащия Закон за съдебната власт.

Това са неща, които резултират от много други изменения и ми се струва малко прибързано те да се уреждат в детайли.

И последното, с което искам да завърша, е, че Центърът за обучение на магистрати точно в този дебат е в много деликатна ситуация. От гледна точка на експертно становище, в крайна сметка ние се занимаваме с това. Не изключвам компетентността на много от присъстващите в тази зала, които далеч преди създаването на центъра са се занимавали с тази проблематика, но в последните две години и половина центърът е тази специализирана институция, която професионално се занимава със съдействието на много външни донори и съмишленици, в това число може би на първо място Американската агенция за международно развитие. И от тази гледна точка ние бихме отстоявали нашето експертно мнение кое би било най-добре от гледна точка, ако щете, на технологията.

В същото време, политически погледнато, винаги можем да бъдем упрекнати, че експертното становище е повлияно от някакви институционални интереси. Гледната точка, от която ще вземаме становище или от която аз лично ще взема становище по този въпрос, ще бъде чисто експертната. Това, което опитът ни е показал, това, което опитът от други страни е показал, това, което е преработвано, премислено в рамките на самия център, на неговия управителен съвет, е изкристализирало в едно разумно и балансирано решение - да се маркира посоката на развитие, като в същото време се отдели достатъчно време за акумулиране на ресурси, и наши вътрешни, и международни, да се изчисти по най-добрия начин и да се привърже с останалите елементи на съдебната реформа.

Благодаря.

ВОДЕЩА КАПКА КОСТОВА: Благодаря, колега Йорданов.

Други становища?

ПРОФ. ТРЕНДАФИЛОВА: Много моля да ме извините, че си позволявам втори път да взема думата. В допълнение на това, което казах за следствието и за Националната следствена служба, моля колегите, участвали в изготвяне на този законопроект, да помислят дали трябва да бъде запазен текстът на чл. 30, ал. 1, т. 3, буква "б" от Закона за съдебната власт, съгласно който прокурор може да прави предложение до Висшия съдебен съвет за назначаване на всички следователи. Няма никакви аргументи в подкрепа на такова правомощие. Разбирам, че това е съобразено, извинявайте, колеги.

ДРАГОМИР ЙОРДАНОВ: Вземайки повод от казаното от проф. Трендафилова преди малко за създаването на нови или евентуално излишни структури, които не са ресурсно подкрепени, този принцип би могъл да се приложи и в този случай. Доколкото съществува вече една действаща структура със своя ресурс, със своя потенциал, създаването на една нова, макар с перспектива на вливане, съвместно съществуване, това вече прекалено усложнява конструкцията.

ВОДЕЩА КАПКА КОСТОВА: Ако няма други становища, да преминем към обобщаваща дискусия, която е обявена.

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР МИГЛЕНА ТАЧЕВА: Ние не смятаме, че това е законопроект, готвен само и единствено от Министерството на правосъдието. За съжаление много от колегите членове на работната група, представители на Висшия съдебен съвет, вече не са в залата. Имам предвид дори Румен Георгиев, който също е член на работната група и на няколко пъти на специални заседания сме обсъждали идеята за следствието.

Ще започна оттук и ще се опитам да отговоря на всички въпроси. Ще започне с това, че ако организаторите се бяха обърнали към нас да предоставим последен вариант на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт много по-рано, за да го прочетат колегите, част от въпросите щяха да бъдат спестени.

Използвам случая да кажа, че след понеделник, когато обсъдим в Министерството на правосъдието тези предложения, които чухме тук, онова, което е изпратено от съдилищата, прокуратурите и следствените служби, защото имаме и такива предложения от колегите, ние се обърнахме към тях изрично с искане да направят предложения по Закона за съдебната власт, дори и по това, което ние се опитахме да напишем, обобщавайки това след понеделник, на сайта на Министерството на правосъдието ще бъде последният вариант, който ще бъде съобразен и със становищата на другите министерства. Това е една процедура по Устройствения правилник на Министерския съвет.

Ще започна от следствието. Трябва да кажа, че ние, работната група, също не стигнахме до единно становище по това дали трябва да има национална и специализирана към националната служба. Затова поставихме един вариант на обсъждане. Предложенията се люшкат от едната крайност в другата, така че това е въпрос, който ще дискутираме. Може би ще се възприеме становището на следствието за една служба - национална или специализирана, без значение. Имаше изказване за съдебните служители, за това, че сме ги пропуснали за дрехите им. Не е така, защото в специалната глава, която гласувахме - "Администрация на органите на съдебната власт" има специален текст, като е определен включително и процентът. Всичко е направено не само със знанието, а по предложение на Съюза на съдебните служители. Ние сме се базирали на предложението на колегите. За привилегията за назначаване. Този текст е доста спорен, защото един юрист, който е завършил Националния център за професионална квалификация (това е едно от последните имена, около което се обединихме), да има привилегия при назначаване. Ако съобразите всички други разпоредби, които в момента влизат за първи път, ще прецените, че в крайна сметка една плановост, защото трябва да е ясно колко магистрати първо са необходими за след три години, ако приемем, че срокът за обучение е тригодишен, ясно е, че влизането става с конкурс, но идеята е и излизането да бъде с конкурс. Това не е наша идея, това е предложение и така се прави по света. В този смисъл запазихме все пак привилегията, ако държавата е плащала за обучението ти три години, ако, завършвайки, ти печелиш конкурса, все пак това обучение да не остане напразно. Можем да обсъждаме тези идея. Аз

благодаря на всички колеги, които казаха онова, което те виждат, въпреки че досега имаха възможност да го сторят многократно. И ще помоля чрез организаторите, ако може да получим бележките в писмен вид, защото възможно е да не сме съумели да водим доста прецизен протокол.

По повод критиката, че ние сме определили по-малък или недостатъчен бюджет на съдебната система. Никой не забелязва, че ние сме премахнали текстовете, в които Министерският съвет внася бюджета на съдебната система. Дали ще съумеем да отстоим това и по какъв начин ще се внася бюджетът на съдебната система - това вече е въпрос на лобиране, ако щете, и на разбиране на органите на изпълнителната власт, към които се числим и ние.

Колкото до фонд "Съдебни сгради", тези от колегите, които познават в детайли работата на Висшия съдебен съвет, знаят, че и сега има звена "Капитално строителство" във Висшия съдебен съвет и в Министерството на правосъдието. Същото звено има и за компютризация. Ние имаме компютърни специалисти към Висшия съдебен съвет. Водили сме многократно разговори с членове на Висшия съдебен съвет и е въпрос на решение на Висшия съдебен съвет това предложение, когато обаче сме достатъчно подготвени да го внесем във Висшия съдебен съвет, за формиране на единно звено, което да отговаря както за текущите ремонти, така и за строителството на съдебни сгради. За целта в момента правим паспортизация на сградния фонд. След като видим къде какви сгради имаме, на кого са собственост, трябва да направим стратегия в кои градове трябва да има съдебни палати. Това ще бъде свързано с идеята за намаляване броя на съдилищата. Очевидно е, че всичко онова, което е залегнало в една стратегия, която е с дългосрочни, средносрочни и краткосрочни приоритети, не може да влезе в Закона за съдебната власт, поне на този етап. Това всъщност е и аргумент в сегашния вид на Закона за съдебната власт и по-скоро ответ на краткосрочните приоритети на съдебната реформа.

За правомощията на министъра на правосъдието, за това, че прекалено много са увеличени правомощията на министъра на правосъдието. Увеличаването на правомощията на министъра на правосъдието е само с една точка: дава становище по законосъобразността на предложенията по чл. 30. Защото и по сега действащия Закон за съдебната власт министърът на правосъдието може да прави кадрови предложения. Не казвам "кадрува", защото в крайна сметка решението е на Висшия съдебен съвет. И сега за членовете на Висшия съдебен съвет, които са в този Висш съдебен съвет, министърът на правосъдието дава становище по предложенията на председателите. Така че ние само обективираме една реалност. Министърът на правосъдието е този, който утвърждава дневния ред, който готви предложенията на председателите и който е трансмисията между органа по чл. 30 и членовете на Висшия съдебен съвет. Неговата администрация пълни папките на Висшия съдебен съвет с конкретните предложения на органите по чл. 30, становища за законосъобразност, не говорим за целесъобразност на предложенията, защото кадровите досиета се съхраняват в Министерството на правосъдието в отдел "Съдебни кадри".

Още за правомощията на министъра на правосъдието. Аз много си мислех, че действително трябва да има изрични правомощия, изписани в Закона за съдебната

власт. Но тогава ще попитаме какво прави министърът на правосъдието в Закона за съдебната власт, когато той не е член на съдебната власт. Ясно е казано в Конституцията кои са органите и структурите, които са включени в съдебната власт.

Минахме през процедурата да изпишем промяна включително в наименованието на закона - "Закон за правосъдната дейност", защото може би това е и по-точното. В този закон се съдържат и статутът и функции на съдебните служители, съдиите-изпълнители и съдиите по вписванията. Много пъти сме говорили за съдиите-изпълнители и съдиите по вписванията те какво са всъщност - магистрати ли са. Етичните правила. Част от колегите обсъждаха връзката между етичните правила и нарушаването им. Няма спор, че етичните правила трябва да са плод на професионални етични кодекси, затова поставихме въпроса и това ще бъде предмет на обсъждане на конференцията на 25 и 26 февруари, затова правим тези работни групи, ще имаме единни ли етични правила за магистратите, които трябва да са еднакви за съдиите, прокурорите и следователите.

За конкурсното начало. Казвате защо не сме уточнили точно по какъв начин ще се провежда конкурсът. Представете ли си, ако бяхме изписали и процедура, по която се провежда този конкурс, каква намеса щеше да има на изпълнителната власт в съдебната при определянето на кандидатите за съдебната система. Затова пак казвам, че ние сме открити за онова, което сме изписали като предложения, включително за инспектората, включително това предложение на Съюза на съдиите инспекторът да мине към Висшия съдебен съвет. Досега не съм чула предложение от работната група от членовете на Висшия съдебен съвет - те да настояват за това. Това е въпрос на дискусия, ние също не сме далеч от тази мисъл, ние също приемаме, че е нормално инспекторатът да бъде във Висшия съдебен съвет с правомощия, които Висшият съдебен съвет би могъл да му даде.

За правомощията на инспектората. Смя да кажа, че те не само не са засилени, а по-скоро са дефинирани с яснотата какво може да прави инспекторът. Защото по сегашния Закон за съдебната власт той може да прави проверки и да спре дотам. А сега ние казваме задължително, че може да прави проверка, а какъв е проблемът да се прави проверка с един от съдиите, който е определен от председателя на съответния съд, когато всеки един по-горен съд прави такава проверка като ревизия за годишната дейност на съдилищата. Друг е въпросът дали тази проверка или ревизия на по-горен съд се изпраща на някого и някой съобразява ли се с нея.

Не следва ли, че от идеята инспекторатът да отиде на апелативно ниво? Очевидно е, че днес това не може да стане с тези промени в Закона за съдебната власт. Даже развиваме идеята да бъде назначен съдия-инспектор, за да може да може да прави проверка за законосъобразност на актовете. Сами разбирате, че това също е предмет на дискусия. Днес можем да открием дискусия и по други текстове, но когато се прави един законопроект, освен с мотивите трябва да се изписва и финансова обосновка за това. Нека да направим първо по-малките, но работещите промени и неминуемо да достигнем до онези големи промени, които обаче няма да

бъдат направени изведнъж и стресът да бъде още по-голям. Ние няма да вземаме инспекторите, ако има желаещи, отнякъде, а ще ги вземем от съдилищата, прокуратурите и следствените служби.

За училището. Когато готвехме текстовете за Националния център за професионална квалификация, минахме през академия, но Министерството на образованието каза, че не било това наименованието, което трябва да се даде на една такава институция. Бяха канени членовете на управителния съвет за участие в работна група. Няма спор, че те представиха точно тези текстове, за които говори Драгомир Йорданов - националното училище или център е на бюджетна издръжка в центъра на София, юридическо лице, и статутът му се урежда със закон. Може би имаше още два текста. Ние не сме излезли от онова, което каза сега Драгомир Йорданов. Може би ви дразни това, че е към министъра на правосъдието. Имаше идеята, че все пак трябва да стъпим на Закона за администрацията. В Закона за администрацията има възможност да се създават агенции към министъра на правосъдието, но те се създават с решение на Министерския съвет и изпълнителният директор се назначава с решение на Министерския съвет по предложение на министъра. Ние не сме възприели това, а сме казали, че в управителния съвет влизат четири души членове на Висшия съдебен съвет и трима души представители на Министерството на правосъдието. Да не би сега в Центъра за обучение на магистрати Висшият съдебен съвет да има по-голямо участие? Струва ми се, не. И ми се струва, че в никакъв случай институционализирането на една институция не е само да дадем сграда, това е най-лесното, което можем да направим. Знаете, че ние всъщност започнахме процедура по получаване на такава сграда, която е строена точно за център, не за съдии за съжаление, и е въпрос на процедура. Но само предоставянето на сграда няма да даде институционалност на Центъра за обучение на магистрати. Може би в закона не е ясно казано, че ние нямаме намерение да закриваме Центъра за обучение на магистрати, напротив, идеята е да се възприеме всичко, да бъде надградено онова, което е създадено в Центъра за обучение на магистрати. Мисля, че сме казвали това нееднократно на всички срещи, които сме провеждали по проблемите на Центъра за обучение на магистрати.

Понеже Драгомир Йорданов говореше за финансова обосновка, аз ще кажа, че във варианта, който днес беше раздаден, не са включени текстовете, които ние обсъждахме за съдебно-кандидатския стаж. Ние имаме идея или съдебно-кандидатският стаж да бъде заличен, тоест да не се провежда, защото за една година държавата плаща около 1 млн. лева за това да не се провежда стажът както трябва, всички знаем, че стажът е формален. Или да се върнем на варианта, който обсъждахме с деканите на юридическите факултети, три месеца преди полагане на държавния изпит. Разбира се, че когато задължението се прехвърли на юридическите факултети, те казаха: по-добре да няма стаж, за да нямаме ние ангажименти към това. Задавах се въпроси, включително и този какво ще правим с тези хора, които ще влизат в системата, че няма смисъл този, който ще става съдия, прокурор и следовател, да кара някакъв стаж, когато той ще влезе в училището с конкурс и там ще бъде обучаван малко по-специално. Нека действително да издигнем нивото на съдебните кадри и да го направим действително по прозрачен начин. Това, което сме се опитали да изпишем в текстовете, не казвам, че всички са

успешни, затова е и тази дискусия, за да можем да се съобразим с всяко едно от предложенията, финансови експерти са изчислили каква ще бъде издръжката на сградата, в която ние предлагаме да се ситуира националният център. Трябва да ви кажа, че тя е почти два пъти по-малка от парите, които даваме за съдебно-кандидатския стаж. Така че ние имаме този ресурс още след приемане на закона да започне да функционира центърът за обучение.

Нещата не са така еднозначни, защото ние трябва да знаем след три години колко магистрати ще ни трябват, трябва да подготвим обучението им, обаче след това, ако приемем само 30, колкото ще ни трябват, а някой не завърши, какво става? Затова ще бъдем безкрайно доволни, ако все пак се дават по-конкретни предложения, а не само да се отрича онова, което е написано. Ние сме отворени и готови да възприемем всичко, което не на нас да ни се струва, че е по-полезно, а което е по-добро и по-работещо.

За специализираните съдилища. Ние ясно сме изразили в стратегията, че сме за създаване на специализирани съдилища. Очевидно е, че това не може да стане сега, защото става дума за финансова обосновка. Нека да видим и това, което предлагат колегите. Това, с което аз успях да се запозная, защото все още пристигат предложения, въпреки че срокът беше 15 януари, са за това, че няма нужда от специализирани съдилища, защото и сега има отделения, които биха гледали делата. Ние поддържаме да се създаде единна практика, въззивни дела на окръжно ниво и административни дела и касационната инстанция да бъде Върховният административен съд. Защото в момента имаме 28 различни практики, като започнете данъчни, катаджийски, митнически и всякакви други дела. Мисля, че се разбира за какво става дума.

Така че ние сме за създаване на специализирани съдилища не само административни съдилища, но и за търговски съдилища, защото знаете, че там се отправят съответни критики. Мислим дори за съставите по несъстоятелност, обсъждали сме го многократно с Любка Илиева във Върховния касационен съд. Да се премахне триинстанционността, да остане по-бързо производството. Но това са детайли, които не са предмет засега на дискусията.

За колегите, които не знаят, искам да кажа, че на 25 и 26 февруари правим продължение на Националната донорска конференция, на която специални работни групи, включително на експертно ниво ще представят точни формулировки на въпросите, които се поставиха - конкурсно начало, как да го правим, какви са критериите, етичните правила, програмата за обучение, специализираните съдилища, съдебните изпълнения, компютризацията на съдебната система, всичко, което всъщност са приоритетите на съдебната реформа. Благодаря за вниманието.

МАРИЯ ЙОРДАНОВА: От името на организаторите бих искала да кажа, че ние ще обработим стенограмата и ще я предоставим веднага на работната група, на министерството. Също така е традиция на Инициативата за съдебна реформа да слага всичко на страницата в Интернет. Който има интерес, може да види, че там стои и стенограмата от последната дискусия по един много по-предишен вариант на законопроект за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт под

ръководството на г-н Тончев, заместник-министър в предишното правителство, други дискусии. Вероятно ще бъде интересно да се види еволюцията на някои възгледи и ще бъде още по-полезно при оформяне на окончателните решения и предложения за изменения на закона.

Искам да поднеса също извиненията на организаторите за това, че беше предоставен един действително не съвсем актуален вариант на законопроекта, а такъв актуален към 17 януари. Вероятно стана някакво разминаване. Съжалявам, че организирането на тази дискусия беше извършено в отсъствието на зам.-министър Тачева и нашите усилия да се снабдим с актуален вариант на законопроекта не се увенчаха с успех. А в Интернет-страницата вариантът е от декември. Но мисля, че в тази дискусия се изясниха някои от различията, разминаванията в законопроекта. Още веднъж се извинявам! Благодаря ви.

ВОДЕЩА КАПКА КОСТОВА: Въпреки всички извинения на организаторите, мисля, че това обсъждане беше полезно. Искам да благодаря на домакините ни - Центъра за изследване на демокрацията и Американската асоциация на юристите! Да благодаря на всички, че бяхме заедно, специално на колегите от Министерството на правосъдието за тяхното участие! Темата очевидно остава отворена за още становища, дискусии и продължения. Благодаря на всички Ви! Закривам дискусията.